SOSYALİST CUMHURİYET İÇİN TEZLER

Ağustos 2008

SOSYALİST CUMHURİYET İÇİN TEZLER

Ağustos 2008

Sosyalist Cumhuriyet İçin Tezler

ISBN: 978-975-978-605-2

Yayımlayan: Özcan Işık
Çavuşoğlu Mahallesi, Org. Tekin Arıburun Caddesi.
No:5/5, Kartal/İstanbul.
İletişim: solatilim@gmail.com

Ağustos 2008

Baskı: Ayhan Matbaası
Yüzyıl Mahallesi Matbaacılar Sitesi
5. Cadde No: 47 Bağcılar-İstanbul
Tel: 0212 629 01 65

SOSYALİST CUMHURİYET İÇİN TEZLER

İÇİNDEKİLER

YÖN VE YÖNTEM 7

I "YA ÖLÜ YILDIZLARA HAYATI GÖTÜRECEĞİZ, YA DÜNYAMIZA İNECEK ÖLÜM!" 13

II KAPİTALİZMDEN KOMÜNİZME GEÇİŞ: DEVRİM, DEVLET, DENEYİM 21

III YABANCILAŞMADAN KURTULUŞA TOPLUMSAL PROLETARYA 29

IV TOPLUMSAL CİNSİYET SORUNU 43

V DİN SORUNU 51

VI DÜNYA: EMPERYALİZMİN YENİ EVRESİ 57

VII ULUS VE ULUSAL HAREKETLER 67

VIII TÜRKİYE TEZLERİ 73

1. Osmanlı İmparatorluğu 73

2. Burjuva devrimciliği ve Türkiye Cumhuriyeti 81

3. Kapitalist cumhuriyet 93

4. BOP, Türkiye ve AKP iktidarı 106

5. Kürt hareketi 109

6. Sosyalist devrim, sosyalist cumhuriyet 114

YÖN VE YÖNTEM

FARKLI siyasal köken, yaş ve cinsiyetten bir grup sosyalist 2008 başında bir araya gelerek, "Siyasal Ortaklaşma Eğitim/Tartışma Seminerleri"ni başlattık. Bir hazırlık evresinin ardından on hafta boyunca düzenli seminerler yaparak, daha sonra da tartışma toplantıları düzenleyerek belirlenmiş program ve gündem üzerinden dünyanın, Türkiye'nin ve sosyalizmin sorunlarını yazılı ve sözlü olarak yoğun biçimde çalıştık ve tartıştık.

AMACIMIZI, gerçek bir toplumsal seçenek, ideolojik, siyasal ve örgütsel bir bütünlük olarak sosyalizmin yeniden üretilmesine, yeni bir sol atılıma hazırlık ve katkı yapmak olarak tanımlıyoruz.

SOSYALİST hareketin canlanmasında, silkinip sıçramasında bugün tutulacak ana halkanın ideolojik-siyasal üretim ve etkinlik olduğunu düşünüyoruz. Teori bugün en çetin pratiktir.

DÜNYAYI anlamanın, olguların ilk bakışta görünmeyen derindeki özünü kavramanın vazgeçilmez aracı olan teorinin ise kendi kendine dünyayı değiştirme gücü bulunmuyor. Düşüncelerin dönüştürücü işlevi, kitaptan sokağa, mücadeleye çıktığı zaman başlıyor. Düşünce yığınlar tarafından benimsendiği zaman maddi bir güç haline geliyor ve maddi bir durum ancak maddi bir güçle değiştirilebiliyor.

EVRENSEL-ELEŞTİREL teorik etkinlik ile toplumsal devrimin öznesi proletaryanın pratik hareketini yeniden yakınlaştırmak ve kaynaştırmak dönemin temel görevidir. Gerekli olan, teorinin dilini mücadelenin diline çevirerek, büyük emekçi kitlelerin gerçek yaşam ve mücadele gereksinmelerine yanıt verecek, sözü, sesi ve eylemi üretmektir.

BU üretimde izlenecek yön ve yöntem, içeriği, özü belirleyecek önemdedir.

YÖNÜMÜZ sosyalizmdir. Her yönden sosyalizmi çağıran bir nesnellik ve bu çağrıya yanıt veremeyen sol öznellik, dönemin karşımıza çıkardığı ikilemdir. Solun, dünyanın her yerinde ve bu topraklarda yeniden toplumsal bir güç, gerçek bir seçenek olmasının koşulu, sosyalizmi kaf dağının ardındaki bir uzak hedef olarak değil, gerçekleştirilmesi olanaklı, zo-

runlu bir toplum tasarımı ve mücadele ekseni olarak söylemde ve eylemde öne çıkarmaktır. Bu, içinden geçtiğimiz tarihsel dönemin en kritik sorunudur. Çünkü, sosyalizmi açık, ikircimsiz biçimde sahiplenmeyen, kapitalist düzenin karşıt kutbu olarak var edemeyen sol varlık nedenini yitirmekte, ara dönemin anaforunda bir ara akım durumuna düşmektedir. Bu kabul edilemez.

YÖNTEMİMİZ, devrimci-köktenci yöntemdir. Devrimci yöntem, yalnızca iktidarı almak, yeni bir dünyanın maddi temellerini kurmak için değil, geçmiş sınıflı toplumların biriktirdiği pisliklerden arınmak, sömürü ve zulüm düzenlerinin insan üzerideki bozucu etkilerini yok etmek ve yeni insanı, komünist özne-bireyi bugünden başlayarak yaratmak için de gereklidir. İnsana, insanın dünyayı değiştirme, kendi yazgısını belirleme, eşit ve özgür toplum yaratma gizil gücüne güven işin özüdür. Bu çerçevede bireyleşme-özneleşme yarınlara ertelenecek bir sorun değil, bugünkü mücadele ve oluşumların kritik konusudur. Teorinin ve deneyimin ışığında vardığımız, bize tüm mücadele sürecinde işaret feneri olacak, TEZLER metninin değişik bölümlerinde kezlerce altını çizdiğimiz temel saptama şudur: Sosyalist mücadele ve örgütlenmenin ilk

oluşumundan, komünizme dek olan sürecin temel, değişmez önceliği toplumsal kurtuluşun evrensel öznesi olarak proletaryanın ve sosyalist mücadeleye katılan bireylerin sürecin başat, kurucu aktivistleri, karar, söz, inisiyatif ve sorumluluk sahibi eyleyenleri olmasıdır! Sosyalist siyaset ve örgütlülük bu yönteme, amaç disipliniyle bağlı kaldığı sürece meşru ve devrimcidir! Devrimci kavgaya katkı ve katılım, insanlığın toptan kurtuluşunun koşulu olduğu kadar, bugünden özgür insan olabilmenin de gereğidir!

BU yöntemsel yaklaşımı mücadelemizin eylem klavuzu yapmaya çalışacağız.

TEZLER, bu yönteme bağlı kalarak ortaya koyduğumuz, tartışarak, çalışmaya katılan herkesin katkı ve katılımıyla oluşturulmuş kolektif bir üründür. Kendimiz için değildir. Kendisini muhatap sayan herkese seslenen bir çağrıdır. Son söz değil, önsözdür. Tartışmaya, katkılara açıktır.

TOPLUMSAL ve siyasal öznelerin ilgisini yakalayamayan, tartışma sürecinden geçmeyen her düşünce, her tez eksiklikler taşır. Bunun bilincindeyiz. Katılan ve katılacak olan herkesin ortak üretimin ve eylemin, tanımlanan öncelikler, hak-ödev ilişkisi ve ortak sorumluluk temelinde sürecin aktif öznesi olduğu bir yürüyüşü amaçlıyoruz.

ÖRGÜTLENMEYE de bu pencereden bakıyoruz. Örgütlülüğü, kişilerin birbirini yönettiği biçimci bir ilişki, kendisini amaçlaştıran, toplumdan ve toplumsal proletaryadan kopuk bir statüko olarak değil, tanımlanan ortak iş ve işlevlerin yerine getirildiği, süreçlerin yönlendirilip yönetildiği dinamik bir ortam olarak anlıyor, grupsal, tekke tipi bir örgütlenmeyi değil, toplumsal işlev ve amaçlara bağlı, "aşağıdan", kurucu bir etkinliğin ürünü yeni bir kültürden beslenerek merkezileşecek bir örgütlülüğü amaçlıyoruz.

GÖRÜŞLERİMİZİ tartışmaya açık TEZLER biçiminde sunmamız, iddiasızlık, iradesizlik, ya da örgütsüzlüğü yaşam biçimi haline getirmeye eğilimli liberal bir tutum olarak anlaşılmamalıdır. Görüşlerimizin doğruluğuna güveniyor, savunuyor, konunun tarafı ve muhatabı olan birey ve öbeklerle ilişki ve söyleşiyi herhangi bir grup kimliği üzerinden değil, TEZLER'de ortaya konulan siyasal düzlem üzerinden yürütmeyi tercih ediyoruz.

YENİ söz ve örgütlülüğün yeni yollar alındıktan sonra söyleneceğine, üretim ve yaşam alanlarının sahici öğe ve dinamikleriyle buluşup çoğalma sürecinde gerçekleşeceğine inanıyor, bu yolda elimizden gelen her şeyi yapacağımızı duyuruyoruz.

I

"YA ÖLÜ YILDIZLARA HAYATI GÖTÜRECEĞİZ, YA DÜNYAMIZA İNECEK ÖLÜM!"

1. Dünya nüfusunun en zengin yüzde *2'si* tüm dünya servetinin *yarısına*, en zengin yüzde *1'i* yüzde *40'ına*, dünya nüfusunun *yarısını* oluşturan *yoksul kesim* ise dünya zenginliklerinin yalnızca *yüzde 1'ine* sahip. Dünya nüfusunun yaklaşık *yüzde 40'ını* oluşturan 2,6 milyar insan, günde 2 Dolar'ın altında bir gelirle yaşamını sürdürmeye çalışıyor. En zengin ülkenin kişi başına ulusal gelirinin en yoksul ülkeninkine oranı 19. yy. sonunda *1/9* iken günümüzde *1/60'a* çıktı. Bütün bu göstergeler, Marx'ın çok önceden işaret ettiği gibi, burjuva uygarlığın insanlığı, *"...tamamen 'mülkiyetten yoksun', ve aynı zamanda, gerçekten mevcut olan bir zenginlik ve kültür dünyasıyla çelişki halinde bulunan bir yığın haline"* getirdiğini, dünyayı kapitalizmin kendisine karşı bir toplumsal devrimi kaçınılmaz kıldığı eşiğe taşıdığını gösteriyor.

2. Sermayenin doğası onu, "insan"la birlikte doğanın yıkımı pahasına, verimliliğin "düşük maliyet", "yüksek kârlılık" olarak tanımlandığı ekonomik bir mantık çerçevesinde sürekli büyüme arayışına zorluyor. "Durgunluk" bile sermaye için ölümle eş bir anlam taşıyor. Tarihin kendisine verdiği kredi çoktan tükenmesine karşın, kapitalizmin varlığını sürdürüyor olması insanlık açısından yıkıcı sonuçlar doğuruyor.

3. Kâr oranlarının düşme eğiliminin basıncı altında organik bileşimini sürekli artırmak zorunda kalan sermaye, böyle yaparak kendi varoluş biçiminin, değer yasasının da altını oyuyor. Toplumsal zenginliğin artmasına karşılık, yığınları üretim sürecinin dışına sürerek onların asgari geçim araçları için çalışma ve sömürülme "özgürlüğünü" bile ellerinden alıyor. Geçmiş uzlaşmaların bir ürünü olan "sosyal refah devleti"nin tasfiyesiyle yetinmiyor; kapitalist devletin denetimi altındaki kamu varlıklarını özelleştirme adı altında doğrudan tekellerin mülkiyetine açıyor.

4. Sürekli büyüme zorunluluğu, bir gereksinmenin karşılığı olması gereken kullanım değeri kavramını çarpıtıyor. Gereksinme olmayan "gereksinmeler" yaratılıyor. Bu tüketim modeli, doğayla birlikte günümüz insanının aklını ve bedenini yıkıma uğratıyor.

5. Sermayenin doymak bilmez birikim isteğinin kamçıladığı doğrusal üretim artışı, dünyanın fiziksel sınırlarını zorluyor. Üretimi artırmak için gerekli enerjinin ağırlıkla fosil yakıtlardan sağlanması, biyosferdeki canlı yaşamı tehdit eden ağır ve kalıcı yıkımlara yol açıyor. Kapitalizm, kâra dayalı işleyişinin kaçınılmaz bir sonucu olarak, canlı yaşamın yeryüzünden tümüyle silinmesiyle sonuçlanabilecek ekolojik sorunlar yaratıyor.

6. 1 milyara yakın insanın açlıkla boğuştuğu bir dünyada, 50 litrelik bir otomobil deposunu doldurmayı bir insanın bir yıllık gıdasına tercih ederek ekili alanları biyo-yakıt üretimine açmak, ancak kapitalist parçalı aklın ürünü olabilecek bir akılsızlıktır. Burjuvazi, kapitalizmin doğuşuna ışık veren aydınlanmacı aklı, aradan geçen süre içinde tüm canlı yaşamı tehdit eden bir akıldışılığa dönüştürmeyi başarmıştır.

7. Kapitalizmin yarattığı yaşamsal tehditle baş edebilmek, insanı doğanın bir parçası olarak merkezine alan *ortak bir akılla* olanaklıdır. Rekabet ve kâr, ortak aklın oluşumunun önündeki en büyük iki engeldir.

8. Rekabet, kapitalist üretim ilişkilerinde karşılıklı zorunlu ilişkiler içine giren hasımlaştırılmış tarafla-

rı yeniden ve yeniden üretir. Bu yüzden kapitalizm kârını artırmayan, ya da "maliyet"i artıran herhangi bir "ortak" çabayla, tasarımla ilgilenmez. "*Kapitalizm gölgesini satamadığı ağacı keser.*" Bu yeni bir olgu değil, doğuşundan beri kapitalizmin gelişme mantığını çok iyi özetleyen bir doğrudur. Yeni olan, yalnızca bu mantığın sonuçlarının herkes için çırılçıplak görünür bir hal alıyor olmasıdır.

9. Kapitalizm, yol açtığı küresel sorunlar evrensel ortak bir aklı zorunlu kıldığı ölçüde, onları denetim altına alamayan bir düzendir. Kapitalizmin evrensel ortak bir aklı inşa etme yetisinin olmaması, onun akılla hiç ilişkisinin kalmadığı anlamına gelmiyor. Kapitalizm, iç tutarlılığı işlediği birim ile sınırlı, parçalı bir akla sahiptir. Söz konusu kısmi tutarlılık, ancak genelin sorgusuna tabi tutulduğu zaman gerçek akıldışı karakterini ele verir. Çünkü parçalı akıl; parça-bütün diyalektiğinin dışında aklın idealistçe anlık çıkarlara tabi kılınarak uygulamasından başka bir şey değildir. Kapitalizm, parçalı aklından ötürü yol açtığı küresel sorunlarla baş edemez. Örneğin, bilim insanları tarafından önerilen küresel ısınmadaki kritik eşiğin aşılmasını durduracak bir dizi önlemin uygulanması, ölü emek olarak bekleyen tüm birikimlerini değersizleştireceği, kâr oranların-

da giderilmesi olanaksız düşüşlere neden olacağı için kapitalizm altında olanaksızdır.

10. Daha önemlisi, tekelci kapitalizm "büyük insanlığı", yani çoğunluğu, dünü ve yarını, yaşam güvencesi ve gelecek umudu olmayan, günü kurtarmaktan başka hiçbir şey düşünmeyen, geleceğine egemen olmak için parmağını kıpırdatmayan edilgin bir varlığa dönüştürmüş, yoksulluğu ve yabancılaşmayı derinleştirmiştir. Kapitalist uygarlık, doğaya ve kendine yabancılaşmış, diğer insanlardan düzeni yeniden üreten zorunlu ilişkiler dışında alabildiğine yalıtılmış, yalnız, bireyci, kapitalist tüketim kültürü alışkanlıklarıyla "gereksinmelerini" karşılayan bir "insan" yaratmıştır.

11. "Büyüme", "üretim artışı", "verimlilik artışı" kavramları, kapitalist parçalı aklın ortak paydasını oluşturan ve "kâr"ın öncülüğünde hep birlikte kapitalizmi doğal sınırlarına taşıyarak tüm canlı yaşamı tehdit eden akıldışılığın yapıtaşlarıdır. Toplumsal ilerlemenin kapitalist evresine karşılık gelen aynı kavramlar, devrimci bir eleştiriye konu edilmeden, mevcut içerikleriyle, doğanın kendisini zorlanmadan yenileyebileceği döngülerle ve mevcut canlı yaşamın türsel çeşitliliğiyle barışık bir üretimi örgütleyecek evrensel ortak bir aklın bileşenleri olamazlar.

12. Yeni bir uygarlık düzenine geçiş ekseninde harekete geçebilecek evrensel ortak akıl bize, bugünden yarına neler yapılması gerektiğinin ipuçlarını veriyor: İnsanın gerçek gereksinmelerini yeniden tanımlayan, gereksinme olmayan ürünlerin üretimine son veren, yeni bir uygarlığın doğayla barışık, yenilenebilir enerji kaynaklarından oluşacak altyapısının olabilirliğini gösteren, sosyalist cumhuriyette derhal uygulanabilecek bilimsel tasarımlar geliştirmek ve bütün insanların eşit olarak paylaşacakları somut özverileri içeren acil programlar üretmek.

13. Kapitalizmin tarihsel sınırlarının işareti olan insanlığın yığınsal evrensel sefaletinin ve merkezinde kârın bulunduğu doğrusal üretim mantığının dünyayı içine sürüklediği yaşamsal sorunların üstesinden ancak evrensel ortak bir aklı harekete geçirme yetisine sahip başka bir uygarlık gelebilir. *Bu uygarlık komünizmdir.*

14. Komünist toplumda, insanları birbirine hasım kılan yabancılaşmaya ve onu sürekli üreten meta bağımlı ilişkilere, ücretli emek-sermaye ilişkisine son verilecektir. Böylece; giderek daha büyük oranda ölü emeğe dönüşmüş sermayenin insanlık üzerindeki boyunduruğu kırılacak, nimetin ve külfetin ortaklaşa paylaşılabileceği bir uygarlığa emeklerini gönüllü

katacak özgür insanların enerjileriyle, nesnel koşulları çoktandır olgunlaşmış bilinçli insan etkinliğini yaratmanın öteki öznel koşulları da oluşacaktır. Bilgi yoğun iletişim teknolojileri aracılığıyla insan gereksinmelerini karşılayan evrensel üretim planlanabilecek, gereksinme olan ve olmayan mal ve hizmetlerin tanımı, sahici insan ilişkileri temelinde bir araya gelmiş komünal toplumun katılımıyla yeniden yapılabilecek, su, hammadde ve enerji gibi kıt kaynakların havaya savrulmasından başka bir anlamı olmayan gereksiz üretime son verilecektir.

15. Komünizm, tarihsel olarak insanlığın özgürlük arayışının önüne ket vuran kapitalizmin zorunlu, görünür ve artık elle tutulur tek seçeneğidir. "*Ya Sosyalizm, Ya Barbarlık!*" belgisi, daha önce hiç içinden geçmekte olduğumuz dönemde olduğu kadar yakıcı, yaşamsal bir gereksinmenin sesi olmamıştı. Ne var ki; kapitalizm günümüzde barbarlığı bile insanlık için lüks kılacak, kendi içinde seçeneği olmayan akıldışı bir serüvene dönüşmüştür. Bu nedenle şimdi tüm insanlığa "*Ya Ölü Yıldızlara Hayatı Götüreceğiz, Ya Dünyamıza İnecek Ölüm!*" diye haykırıyoruz.

II

KAPİTALİZMDEN KOMÜNİZME GEÇİŞ: DEVRİM, DEVLET, DENEYİM

16. Uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının ürünü olan devlet bir sınıf egemenliği organı, egemen sınıfın öteki sınıflar üzerindeki baskı aracıdır. Şiddet tekeli ve zor toplamıdır. Verili üretim biçiminin sürdürülmesi için gerekli koşulları sağlamak ve sürdürmek devletin varoluş nedenidir.

17. Egemen sınıf kendi devletini örgütlerken, toplumu da kendi sınıf egemenliği altında örgütler. Devlet, toplumdan ayrı, onun üstüne çıkan bir organ olarak örgütlenir. Sömüren sınıf, egemenliğini yalnız zorla değil, aynı zamanda devletin kültürel ve ideolojik etkinlik ve örgütlenmesiyle, rıza ve ikna yöntemleriyle gerçekleştirir.

18. Egemen sınıfın yönetimi çeşitli biçimler alabi-

lir. Biçimi belirleyen o ülke burjuvazisinin ekonomik gücü, yönetim gelenek ve deneyimleri, işçi sınıfının mücadelesi ve tarihsel kazanımları vb.dir. Bütün bu çeşitli biçimler altında değişmeyen tek gerçek işçi sınıfının burjuvazi tarafından sömürülüyor ve yönetiliyor olmasıdır.

19. Komünistlerin amacı, insan yaratıcılığının, özgürlüğünün önündeki bütün sınır ve engellerin yok edildiği, sömürünün, sınıfların olmadığı, kimsenin kimseye hükmetmediği komünist toplumdur.

20. Kapitalist toplumdan komünizme evrimci bir ilerlemeyle değil, burjuva devletin yeni bir toplumsal düzenin kurucusu olan sınıfın iktidarı tarafından yıkıldığı bir siyasal devrimle geçilebilir. Geniş anlamıyla toplumsal dönüşüm süreci, emek üretkenliğinin bolluk toplumunun gereksinmelerini karşılayacak düzeyde geliştirilmesi ve komünist toplumun maddi temellerinin hazırlanmasıyla birlikte yeni toplumu oluşturacak insan ve kültür öğelerinin oluşturulması sürecidir.

21. Kapitalizmden komünizme geçiş, devletin proletaryanın devrimci diktatörlüğü biçiminde örgütlendiği bir devrimci dönüşümler dönemini gerektirir. Toplumun çoğunluğunun azınlık sömürücü sınıf

üzerindeki egemenliğinin anlatımı olan bu iktidar, özü itibariyle demokratiktir. Proleter devrim, kendisinden önceki bütün dönüşümlerden farklı olarak, devletin sınıf temelini değiştirmekle kalmayıp, kendisini yok etmeye yönelir. Sürecin komünizm yönünde ilerlemesi emekçi yığınların söz ve karar sahibi olmasına bağlıdır. Proletarya diktatörlüğü, doğrudan demokrasi işleyişlerini esas alır.

22. Kapitalizmle komünizm arasında herhangi bir başka bağımsız üretim biçimi, ekonomik-toplumsal formasyon yer almaz. İşçi sınıfının devrimci iktidarı, tasfiye edilmekte olan kapitalizmle, kurulmakta olan komünist üretim ilişkilerinin bir arada var olduğu, üretimin belirleyici dürtüsünün kâr olmadığı bir geçiş dönemi ve geçiş ekonomisine denk düşer. İşçi sınıfının devrimci iktidarı, bilimdeki, teknolojideki, üretici güçlerdeki gelişmeleri, doğrudan üreticilerin ekonomik, toplumsal, siyasal gereksinmeleri ve insanlığın özgürleşmesi hedefi doğrultusunda kullanabilecek tek devlet biçimidir.

23. Geçiş dönemi ve geçiş ekonomisinin, insanlığın evrensel kurtuluşuna bağlı iki temel işlevi bulunmaktadır. Birincisi, mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirilmesi ekseninde burjuvazinin siyasal egemenliğinin temelinde yatan ekonomik-toplumsal koşulları

ortadan kaldırmak ve işçi sınıfının aynı zamanda yönetici sınıf olabilmesi için gereken maddi, teknik ve entelektüel olanakları seferber edip geliştirmek. İkincisi, üretim faaliyetinin sonuçlarını ve toplumsal zenginliği, toplumun üretici bireylerinin temel maddi ve entelektüel gereksinmelerinin karşılanması ve toplumsal gelişim için kullanmak.

24. Komünizm bir ütopya, bu yolda verilecek mücadele günümüz dünyasından kopuk vaatlerin vaaz edilmesi olmadığı gibi, proletarya diktatörlüğü de bir ütopyaya referansla tanımlanan bir toplum modellemesi değildir. Bu nedenle, geçiş dönemi programı, yüzü komünizme dönük, kalkış noktası kapitalizmin gerçek dünyası ve sorunları olan bir çerçevede ele alınır.

25. Devletsiz, sınıfsız topluma ancak dünya çapında ulaşılabilir. Tek tek ülkelerde proleter devrimler gerçekleşebilir; işçi iktidarları oluşabilir; ancak dünya çapında proletarya egemenliği kurulmadığı sürece komünist/devletsiz topluma geçilemez. Bu yüzden, dünyanın herhangi bir yerinde kurulan bir proletarya diktatörlüğü kendi varlığını ve gelişmesini proletarya enternasyonalizmi ilke ve önceliklerine bağlı kılmak durumundadır.

26. Komünist toplum, özel mülkiyetin, sömürünün, sınıfların, meta ilişkilerinin, siyasal tanımıyla devletin olmadığı, değer yasasının işlemediği, yabancılaşmış emeğin ortadan kaldırıldığı bir toplumdur. Başlangıçta içinden çıktığı eski toplumun doğum izlerini taşıyan bu toplum, kendi temelleri üzerinde gelişip toplumsal zenginliği gürül gürül akıttığı zaman, çalışma zorunluluk olmaktan çıkıp keyifli bir uğraş haline gelecek, kafa ile kol emeği, kadın ile erkek, kent ile köy arasındaki, kısacası insanlar arasındaki doğal olmayan eşitsizlik ve farklılıklar silinecek, insanlık zorunluluk dünyasından özgürlük dünyasına sıçrayacaktır.

27. Ekim Devrimi, kapitalizmli dünya tarihinin en önemli olayıdır. İnsanlık, 1917 Ekim Devrimi ile toplumsal kurtuluş ve özgürlük mücadelesinin çok önemli adımlarından birini atmıştır.

28. Ekim Devrimi'ni dünya tarihsel anlamda önemli yapan, burjuva sınıf diktatörlüğünün, örgütlü işçi-emekçi halk yığınlarının bağımsız devrimci eylemiyle yıkılabileceğini; yeni tipte bir devlet ve toplum örgütlenmesinin, kapitalizmden komünizme geçişin teorik olarak tek olanaklı örgütsel biçimi olan proletarya diktatörlüğünün kurulabileceğini pratik olarak göstermiş olmasıdır.

29. Ekim devrimi ve Sovyet iktidarının, daha sonra da blokunun, emperyalist-kapitalist sistemin yapısı, işleyişleri, emperyalistlerarası ilişkiler vb. üzerinde önemli, yaşamsal etkileri oldu. En başta bu ülkelerin varlığı emperyalist kapitalizmin önündeki dümdüz dünyayı engebeli hale getirdi. Daha önemlisi, "eşitlik", "toplumsal gereksinme" ve "kamu hizmeti" kavramlarını öncelikli toplumsal ilke sayan sosyalizm denemeleri kapitalizmi, düzenini savunmak üzere bir takım savunma önlemlerine başvurmaya zorladı. Kapitalist ülkeler işçi sınıfı hareketi toplumsal-ekonomik haklar mücadelesinde önemli kazanımlar elde etti.

30. Ekim Devrimi ile İşçi, Köylü ve Asker Sovyetleri temelinde kurulan proletarya diktatörlüğünün geri döndürülmesinin en önemli *toplumsal-sınıfsal nedeni* Sovyetler Birliği'nde proletaryanın komünizme doğru yürüyüşün yöneticisi ve egemeni, *sorumluluk ve inisiyatif sahibi öznesi* olamaması, tam tersine "kendi" düzenine yabancılaşmasıdır. "Reel sosyalizm" süreci kazandırdığı zengin deneyimin yanında, etkilerini yaşamaya devam ettiğimiz iki olumsuz "miras" da bıraktı: Marksist teorinin en temel kavram ve ilkelerini çarpıttı; yaşadığı deformasyonu teorileştirerek dünya komünist hareketine dayattı!

31. Bu zengin deneyimden çıkarılacak dersler, en başta sonuçtan kaçınmayı olanaklı kılacak *ideolojik-siyasal alana* ilişkindir. Sovyet deneyimi, dünya devrimine, komünizme doğru ilerleyemeyen, yürüyüşünü komünizme referansla ete kemiğe büründüremeyen, bütün gücünü komünist üretim biçimini, komünist toplumu kurmaya yöneltmeyen, gelişmesinin bir evresinde kendini donduran, proletaryanın komünizme yürüyüşün aktif öznesi olamadığı bir iktidarın geriye dönmesinin, çözülmesinin kaçınılmaz olduğunu gösterdi.

32. Sovyetler Birliği'nin çözülüşü, sömürülen yığınlar ve ezilen halklar arasında başlangıçta yarattığı umudun büyüklüğüne denk bir umutsuzluğa yol açtı.

III

YABANCILAŞMADAN KURTULUŞA TOPLUMSAL PROLETARYA

33. İnsanı öteki gelişmiş türlerden ayıran en belirgin fark, içinde evrildiği doğal ve toplumsal koşulların bir ürünü olmasına karşın, varlığını ancak aynı koşulları değiştirerek sürdürebilme özelliğidir. Koşulları dönüştüren insan, böylece kendi doğasının varoluş sınırlarını da genişletir. İnsanın sürekli özgürlük arayışının altında bu var olma çabası yatar.

34. İnsanın doğası, aynı anlama gelmek üzere özü üretme etkinliğidir. Üretim, insan emeği yanında zorunlu olarak "üretim araçlarını" gerektirir. İşbölümüyle birlikte ortaya çıkan yabancılaşmayı doğuran da, üreten insanın bu üretim araçları üzerinde tasarruf hakkının bulunmayışıdır. Bu durum; üretim araçları üzerindeki tasarruf hakkını özel mülkiyet hakkına dönüştürerek "zorla" tekeline alan küçük

bir azınlığın dışında, insanların çoğunluğunu kendi emeği üzerinde bile tasarruf hakkı bulunmayan nesne konumuna indirgemiştir. İşbölümüyle başlayan yabancılaşmayı sürekli olarak yeniden üreten biricik maddi kaynak, bu el koyma durumudur. Yabancılaşma, insanın giderek kendi doğasından, insan olma halinden uzaklaşmasıdır. Özgürlük için savaş, insanın yeniden özne konumuna yükselme, kendi etkinliğinde farklılaşabilme kavgasıdır. Günümüzde özgürlük mücadelesinin somut hedefi, farklıların özdeş olacağı bir topluma ulaşmak; komünist toplumu kurmaktır.

35. Günümüz toplumu bütünüyle sermayenin yeniden üretildiği bir büyük işletmeye dönüşmüştür. Bu işletmenin emekçileri yalnızca ücretli işçiler değil, onlarla birlikte hiçbir ücret almadan aynı üretime katılan ev kadınları, geleceğin emekçi adayları gençler, sömürülme "özgürlüğü"nden bile yoksun işsizler, kır ve kent yoksullarıdır. Kapitalist ilişkilerin ekonomiden kültüre yeniden üretildiği bu toplumsal düzende emekçiler, "tarih öncesi"nin son sınıflı toplumu kapitalizmi yıkacak ve insanlığın gerçek tarihini başlatacak olan sınıfı, *toplumsal proletarya*yı oluştururlar.

36. İşçi sınıfının devrimci-kurucu misyonunu ya-

şama geçirebilmesi, öncelikle mantıksal bir kurgunun ürünü olan politik proletaryayı "kuvveden fiile çıkaracak" proleter bireylerin eylem içinde "insan" olmaya ne denli yaklaşabildiklerine bağlıdır. İşçiler, "insan"laşabildikleri ölçüde, proletarya kavramının içini doldurabilir, ancak "insan"laşma mücadelesi üzerinden kendilerine atfedilen misyonun bilincine varabilirler. Devrimci-kurucu kolektif özne bugünden yarına ancak mücadele ve eylem içinde oluşturulabilir. Toplumsal proletaryanın bugünden komünist topluma kadar olan tüm süreçte devrimci-yönetici-kurucu kolektif özne işlevini yerine getirebilmesi kendisini özne-insan düzeyine yükseltmesine bağlıdır.

37. Kapitalizmin insanı kendi doğasına giderek daha fazla yabancılaştıran sonuçları üzerinden baktığımızda, işçi sınıfı bireylerini benzer karakteristik özelliklerle birbirinden ayıran ve aynı zamanda sermaye birikimi ile sınıf mücadelesinin üç ayrı evresine de denk düşen üç tarihsel kategori göze çarpmaktadır. İlk kategoriyi I. Enternasyonal işçileri oluşturdu; II. ve III. Enternasyonal işçileri birlikte ikinci kategoride yer aldılar; üçüncü ve son kategori olarak özellikle emperyalizmin yeni evresiyle birlikte son çeyrek yüzyılda esnek üretim organizasyonunun ürünü olan günümüz işçi profili öne çıktı.

38. Burjuvazi, devleti kapitalist ulus-devlete dönüştürürken; ulus, yurt kavramlarını, giderek bunlardan soyutlayarak türettiği *"mülkiyet duygusunun en ideal biçimi"* olan yurtseverlik kavramını kurucu ideolojik öğe olarak kullanmıştır. Aynı kavramlar burjuvazinin emek üzerinde hegemonyasına aracılık ederek yabancılaşmanın yığınlar üzerindeki etkisini de pekiştirmiştir. Ancak, ulus, yurt ve yurtseverlik kavramları, kapitalizmin gelişimi boyunca ilk kategoride anılan I. Enternasyonal işçilerine Marx'ın *"işçinin ulusu, ne Fransız, ne İngiliz, ne de Almandır; onun ulusu, çalışma, ücret köleliği, kendini satmadır. Onun hükümeti, ne Fransız, ne İngiliz, ne de Almandır; onun hükümeti Kapital'dir. Onun doğuştan gelen havası, ne Fransız, ne İngiliz, ne de Almandır; aksine fabrika havasıdır. Ona ait olan toprak, ne Fransız, ne İngiliz, ne de Alman toprağıdır; aksine yerin birkaç feet (ayak) altındaki topraktır"* deyişini haklı çıkaracak ölçüde uzak kalmıştır. Oysa, II. ve III. Enternasyonal işçileri üzerinde giderek derinlik kazanan yabancılaşma sürecinin olumsuz sonuçları, işçi sınıfını kendisi için sınıf olma konumundan uzaklaştıran başka siyasal zorunlulukların etkisiyle daha da ağırlaşmıştır. Aynı zamanda günümüz sınıf hareketine de miras kalan bu zorunlulukları şöyle sıralayabiliriz: Bir: Proletaryanın politik erk mü-

cadelesinde kendisini burjuva anlamda olmasa da ulus olarak inşa etme zorunluluğu. İki: Burjuvazi yönünden üretici güçlerin gelişme düzeyiyle koşut, kendi içinde coğrafi bir bütünlük gösteren pazarı egemenlik altına almanın ve tutmanın ideolojik dayanağı olan ulus inşa sürecinin sorunlarının işçi sınıfı hareketinin programına girmesi. Üç: Birinci Savaşta baş gösteren sosyal yurtseverliğin, hem tek ülkede sosyalizm pratiklerinin kendi mantıksal uzantısının, hem de dünyanın iki kampa ayrıldığı dönemde ulusal bağımsızlık temelinde biçimlenen mücadelelerin "antiemperyalizm"inin ürünü olarak kendini yeniden üretmiş olması. Bu miras, yeni bir sınıf hareketi için öncelikli bir görev olarak geniş ve titiz bir ideolojik arınmayı zorunlu kılmaktadır.

39. Fordist üretim organizasyonun mensubu II. ve III. Enternasyonalin işçileri, fabrikalarda ve fabrikaları çevreleyen yaşam alanlarında geniş yığınlar olarak bir araya geldiler; sendikalarda örgütlendiler. Günlük yaşamının büyük bölümünü kapitalizmin boyunduruğunda derin bir yabancılaşma altında geçiren bu işçiler, geçimleri uğruna temel işlevi emeği daha yüksek bir fiyata pazarlamak olan sendika bürokrasisinin kuyruğuna takılırken, siyasal vekâletlerini de "politik bilinç" taşıyanlara bıraktılar. Çok

şiddetli sınıf mücadelelerinin verildiği bu dönemde, işçi sınıfı hareketinin her defasında ekonomik kazanımlarla yetinerek düzen tarafından özümsenmesinin nedeni bu ilişkidedir. "Sosyal refah devleti" burjuvazi ile işçi sınıfının bu döneme ait uzlaşmasının bir ürünüdür ve burjuvazinin ödün vererek gerilerken bile aynı ödünü kendisi için bir mevziye dönüştürdüğüne de çok iyi bir örnektir.

40. Sermaye son çeyrek yüzyılda üretimin örgütlenmesinde önemli değişikliklere gitti. Üretimin esnek örgütlenmesi üretim etkinliğine fordist bant işçisinden daha ilgili ve bilgili bir başka işçiyi zorunlu kıldı. Üretim sürecine katılıp, sorunları çözerek esnek bir üretimi yüksek verimlilikle ve en az hatayla yürütmek bu işçinin görevidir. Ama üretim sürecine katılım "hakkı" da orada biter. Çünkü daha ilerisi, kapitalistlerin egemenlik alanına girer ve bu yüzden aynı işçi bu alana giremez. Burjuvazi, manifaktürde bir araya getirdiği zanaatkâr işçinin bilgiyi denetim altında tutmasından gelen özgüvenini ve dik başlılığını unutmamakta, bu yüzden de post-fordist işçiyi en başından denetim altında tutmaya özen göstermektedir.

41. Burjuvazi yönünden tehlike, bu işçinin devrimci karşı-siyasetin özne adayı olmasıdır. Henüz özne

değil adaydır. Çünkü aynı işçinin burjuvazinin egemenliğine yönelen kolektif özne olarak politik proletaryayı oluşturabilmesi, ancak yabancılaşma zincirini kaynağında kırmayı hedefleyen bir etkinlikle olanaklıdır. Kapitalizm altında yabancılaşmayı alt etmek olanaksızdır. Proletarya bilinçli etkinliğiyle devrimci-karşı siyaseti oluşturduğu ölçüde yabancılaşmanın kaynak nedenine ve sonuçlarına karşı etkili bir mücadele yürütebilir. Esnek üretimin yol açtığı çelişkili gelişmeler bu mücadele açısından değerlendirilmesi gereken olanaklardır. Post-fordist dönemin işçisinin ürünü kendi eseri, işyerini bir yönüyle kendisine de ait bir etkinlik alanı olarak görmesini kolaylaştıran, "kapitalist"in toplumsal olarak gereksizleştiğini kavramasına yardım eden koşullar oluşmakta, kapitalist özel mülkiyetteki anonimleşme süreçleri nesnel bir etkiyle zihinlerde toplumsal mülkiyet düşüncesini yakınlaştırmaktadır. Kapitalist üretim organizasyonu içinden ve dışından devrimci karşı-siyaseti üretebilmenin olmazsa olmaz koşulu, siyasallaşmada, eylemde ve örgütlülükte sürekliliğin sağlanması, devrimci karşı-siyasetin kendisini gündelik hayat içinde alışkanlıklar düzeyinde yeniden üretebilmesi, yani *kültürleşebilmesidir*. Burjuvazi tam da bu noktada, karşılaşacağı potansiyel riski, üretim organizasyonunun sürekliliğini bozmadan işçileri

dağıtarak, iş güvencesini askıya alarak ve üretim sürecini olanaklı olan en küçük parçalara ayırıp taşeronlaştırarak boşa çıkarmaya çalışmaktadır.

42. Emperyalist burjuvazi özellikle son çeyrek yüzyıldaki gelişmelerin ışığında tüm ulusal tortulardan sıyrılarak uluslarüstü bir sınıf kimliği kazanmakta, aynı ölçüde de kendini yeniden üreteceği ulusötesi ekonomik-siyasal yapılar içinde örgütlenmektedir. Bu süreçte burjuvazinin egemenliğinin ilk dönemlerinde ulus-devlet olarak yeniden inşa ettiği devletin ulusal ekonomi ayağı, organik bir dünya pazarının oluşumuna yol açan nesnel dinamiklerin etkisiyle aşınmaktadır. Bizzat ulus devletlerin ulusal ekonomileri zayıflatan unsurlar olarak işlemeye başlamaları, deyim yerindeyse kapitalist devletin incir yaprağını düşürmüş, burjuva devletin sınıf niteliği daha görünür bir biçim kazanmış, burjuvazi her ülkede öncelikle emperyalist dünya burjuvazisinin parçası olmuştur. Öte yandan, aynı süreç burjuvaziyi daha fazla kendisi için sınıf yaparken, işçiler derinleşen yabancılaşma burgacında daha fazla parçalanmış, politikleşme refleksleri eskiyle kıyaslandığında önemli ölçüde aşınmaya uğramıştır. Toplumsal proletarya bugün tarihte eşine az rastlanır bir saldırı altında iken, direniş yönünde hiç bu kadar mecalsiz olma-

mış, burjuvaziye baş eğmemişti. Hiç kuşkusuz, aynı sonuçta yabancılaşmanın dağıtıcı etkisinin yanında, başarısız sosyalizm denemelerinin emekçilerin bilinci üzerinde yarattığı sosyo-psikolojik travmanın da önemli bir katkısı bulunuyor.

43. Yabancılaşmanın alt edilebilmesinin önündeki en büyük engel kuşku yok ki burjuva devlet erkidir. Öte yandan tüm sorunların çözümünü devrime yükleyen yaklaşımlar, kapitalizmi alt edebilmek için yürütülecek devrimci karşı-siyasetin üretimi için özneye, politik proletaryaya gerekli olan bilincin nasıl kazandırılacağı sorusunu ikinci plana itmiştir. Geleneksel tarz-ı siyaset, bu soruya, merkezi iktidarın alınması için öncülerden oluşan siyasal özneyi izleyecek yığınlara sürekli olarak "dışarı"dan "siyasal bilinç" taşımak olarak özetlenebilecek bir yanıt vermeye devam ediyor. "Dışarısı", gerçekte kendisi de yabancılaşmanın ürünü, zahiri bir ayrılığın bir tarafı olan "siyaset" alanıdır. Bu anlayıştan, işçi sınıfının hiçbir zaman aktif, yönetici-kurucu özne olmayı başaramayacağı bir siyasal mücadele kurgusu çıkar.

44. Kapitalizm öncesi sınıflı toplumlarda bir bütün olan ekonomi-siyasal alan, kapitalist üretim biçiminde sanki birbirinden ayrıymış izlenimi verir. "Siyaset" devlet etkinlikleri çevresinde biçimlenen alana

hapsedilerek meşrulaştırılırken, ekonomik faaliyet kapitalist ile "özgür" işçi arasındaki "serbestçe" bağıtlanan bir sözleşme dolayımıyla yürütüldüğü için siyasal etkinlikten bağımsızmış gibi görünür. Ekonomik alan, yabancılaşmayı üreten ilişkilerin başladığı yer olmasına karşın, kendini gizleyerek devrimci siyasi müdahalenin etki alanından uzaklaşır. Asıl işlevi düzeni koruyup sürdürmek olan meşru siyaset alanı da sistemi hedef alan her siyasal eğilimin kolaylıkla ehlileştirildiği bir zemine dönüşür. Sermayenin gizemselliği de gücünü aynı bölünmeden alır. Oysa sermaye toplumsal bir ilişkidir. Bu nedenle de ayrılmış gibi görünen ekonomik ve siyasal alan, gerçekte diğer sınıflı toplumlarda olduğu gibi kapitalist toplumda da bir bütün oluşturur.

45. Tarihsel deneyim, ağırlıkla siyasal alanda üslenen geleneksel siyaset yapma tarzının, sonuçta "bilinçli" öncüler ve "bilinç taşınacak" geri yığınlar ayrımını "iktidardan sonraya" da taşıdığını gösteriyor. Siyaseti kapitalizmin bağrında kurucu bir etkinlik olarak içselleştiremeyen yığınlar önceki edilgen konumlarını sürdürmenin ötesine geçemezler. Yabancılaşmayı kıracak dinamiklerin yığınlarda siyasal devrim öncesinden içselleşememesi, kültürünü yaratamaması, geçmiş sosyalizm denemelerinde de aynı

yabancılaşma sürecinin artarak devam etmesine neden olmuştur. Kolektif öznenin kurucu ve yönetici nitelikleri; tarihsel deneyimin bize gösterdiği gibi, hiç de merkezi erkin alınıp, üretim araçları işçi sınıfı "adına" devletleştirildikten sonra kendiliğinden gelişmemektedir. Tam tersine, bu durum kapitalizm koşullarında var olan yabancılaşmanın başka biçimlerde, üstelik başka seçeneğin olmadığının söylendiği koşullarda derinleşerek devamı anlamına geliyor. Devlet mülkiyeti, işçi sınıfı devleti yönetemediği, temsili siyaset anlayışı aşılamadığı ve yöneticilik de sınıf adına bir öncü örgütlenme tarafından yerine getirildiği için toplumsal mülkiyetin bir biçimi olamıyor. Çünkü toplumsal mülkiyet, öncelikle bu mülkiyetin ayırdında olan özne-insanı gerektirir. "İşçi devletleri" yıkılırken seçeneksiz bırakılmış, umutsuz işçilerin "kendi" iktidarlarının yıkılışına seyirci kalışı, aynı toplumlarda yabancılaşma olgusunun sürdüğü gerçeği ile açıklanabilir. Toplumsal proletaryanın iktidar ve kurtuluş mücadelesinde kendi örgütlerinde (sendika, parti, devlet) ve pratiğinde özneleşerek en başta ve öncelikli olarak buralardaki yabancılaşmayı kırması, bu doğrultuda ideolojik, pratik, kültürel dönüşümler gerçekleştirmesi yaşamsal önem taşımaktadır.

46. Devrimci karşı-siyasetin özü, birbirinden ay-

rılmış gibi görünen ekonomik alan ile siyasal alanı bilinçlerde yeniden bütünleştirmek ve devrimcileştirmektir. Politik proletarya kurucu ve yönetici niteliklerini, üretim sürecinin denetlenmesinden ve düzenlenmesinden, bir bütün olarak toplumsal siyasal yaşama aktif olarak müdahale etmeye uzanan bir zenginlik içerisinde, "ekonomik mücadelenin dışından, işçilerle patronlar arasındaki ilişkiler alanının dışından" "*halkın bütün sınıflarına*" giderek geliştirebilir ve ancak böylece kendi dışındaki sınıf ve kesimlere önderlik edebilir.

47. Günümüz kapitalist dizgesinde çoğunluk; kendisinden yalnızca ödev beklenen, aynı ödevin gereği olan hak ve tasarruflardan açık ve örtülü zor kullanılarak yoksun bırakılan, "insan" olma niteliğini her geçen gün yitiren bir varlığa dönüştürülmektedir. *Ekonomik alanın siyasallaştırılması; sermaye gizemselliğinin yaratıldığı ilk kaynakta deşifre edilmesi eylemidir.* Hedefi, "özgür" işçi ile kapitalist arasındaki sözleşmenin siyasal yüzünü üretim süreci içinde açığa çıkarmaktır. "*Ücretlilik sisteminin kaldırılması*" perspektifi ile yürüyecek bu eylemin temel belgisi: "*Hak olmadan ödev olmaz!*"dır. Sermayenin şimdilik güven içinde işçi sınıfını yönettiği alandan, öncelikle üretimin organizasyonunda burjuvazinin kontrollü olarak açtığı alanı tersinden genişleterek, işçi sınıfının

yönetici becerilerini geliştirme yolunda işçi denetimi için mücadele edilmelidir. Bu siyaset tarzı, burjuvazinin çerçevesini çizdiği "meşru" siyaset alanının dışında maddileştiği ölçüde, bugünle yarını aynı düzlemde birleştiren kurucu bir pratik olacaktır.

48. *"Aynı anda hem yaratmak hem de düşlemek"* gerekiyor. Kurucu-yönetici etkinliğin anahtarı bu iki edimin bilinçli ortaklığındadır. Bu ortaklığın eylemde kurulmasıyladır ki, üretim sürecindeki işçi; kendisini insan-özneye dönüştürecek, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete önce bilincinde son vererek kolektif özne içinde kendini politik olarak yeniden üretecek ve toplumsal proletaryayı kendi yarınları için harekete geçirebilecektir.

49. Burjuvazi, işçilerin düzen-içi bile olsa örgütlenme haklarını gasp ederek, bir önceki dönem uzlaşmasının ürünü olan "sosyal refah devleti"nden arta kalan ne varsa tasfiye ederek onları adeta düzen dışına itiyor. İşçileri burjuva hegemonyasının dışına taşıyacak örgütlenme seçeneklerini meşrulaştırmakla kalmıyor, ekonomik alanın politikleşmesine de katkı yapıyor. Öte yandan, bütün bu koşullar devrimci bir sınıf pratiği için uygun temeller yaratsa da aynı yönde kalıcı bir gelişme kendiliğinden sağlanamaz. Bu koşullar işçi sınıfının yeniden ve devrimci bir tarzda

burjuvazinin karşısına dikilmesine yol açabileceği gibi, tersine onu tam bir teslimiyete de sürükleyebilir. Sonucu belirleyecek olan, doğru müdahale ve bu müdahalenin gereklerini içselleştirmiş *komünist bir birliğin* aynı göreve ne denli hazırlıklı ve kararlı olduğudur. Bu müdahalenin değişmez amacı; toplumsal proletaryanın devrim sürecinin aktif, siyasal, örgütlü öncüsü konumunu kazanmasıdır. Proleter devrim ve komünizme yürüyüş sürecinin başarısını güvence altına alacak olmazsa olmaz koşul budur.

50. İnsanlık daha önce hiç bu kadar net bir biçimde burjuvalar ve proleterler olarak iki kampa bölünmemişti. Bugün çok katmanlı, parçalanmış, konum ve statü açısından farklılaşmış, rekabet içinde bölünmüş, burjuva uygarlık tarafından dışlanmış durumda olan toplumsal proletaryanın politikleşerek birleşik, köktenci-devrimci bir güç konumuna yükseltilmesi için mücadele komünist bir siyasetin var oluş nedenidir.

IV

TOPLUMSAL CİNSİYET SORUNU

51. Kapitalizme kadar üretimin büyük bölümü evde gerçekleştiğinden ataerkil aile her şeyden önce ekonomik bir birim, ortaklaşa çalışan bir topluluktu. Bu topluluğun başı erkek aile reisiydi ve üretime olan büyük katkısına rağmen kadın, yalnızca emeğinin değil, cinselliğinin, bedeninin ve doğurganlığının denetlendiği bir sisteme yüzyıllar boyunca hapsedildi; erkek egemen toplumsal kurallara uymaya zorlandı.

52. Kadınların ezilmişliği kapitalizm öncesinde de var olmasına karşın kapitalizmde özgül bir nitelik kazandı. Makinelerin ortaya çıkışı, eskiden adale gücü gerektiren işlerin çocuklar ve kadınlar tarafından da yapılmasını mümkün kıldı. Ailenin çalışabilecek durumda olan bütün üyeleri emek-pazarına sürülürken büyük bir kadın işçi kitlesi de meta düzeninde sömürülmek üzere "özgür"leştirildi.

53. Toplumsal üretime katılan kadınlar, verdikleri özgürlük ve eşitlik mücadeleleri sonucu seçme ve seçilme hakkını, hukuk ve yasa önünde eşitliği kabul ettirdiler. "*Eşit işe eşit ücret*" hakkı da dahil olmak üzere, diğer ekonomik ve toplumsal haklarda kısmî kazanımlar elde ettiler. Feministlerin ve sosyalist işçi kadınların öncülüğünde verilen mücadeleler sonunda kadınlar tarihte ilk kez "biz de varız" dediler. Kadın, ilk kez kendi bedeninin egemeni olabileceği bilincine ulaştı; yeteneklerini, zekâsını, birey olduğunu keşfetti.

54. Kapitalizm ataerkilliğin ekonomik ve düşünsel temellerini zayıflattı; ne var ki onu tasfiye etmeyerek gerektiğinde kullanılacak bir payanda olarak tutmaya devam ediyor. Kapitalizm, kendinden önceki toplumlardan devraldığı kadın-erkek eşitsizliğini sınırsız kâr ve egemenlik amaçları doğrultusunda, evde, iş yerinde, sokakta yeniden üretti.

55. Kadınlar kapitalizm altında bireysel ve kısmi ekonomik-demokratik hak ve özgürlükler kazandılar; ancak bu haklar onları bir cins olarak erkek egemenliğine karşı zafere götürmedi. Binlerce yıllık aşağılamanın nedenlerinden biri ekonomik bağımlılık olsa da, bu nedenden görece bağımsızlaşmış erkek egemen ideoloji dünden bugüne toplumun bütün gözeneklerine sindi. Bu nedenle, kapitalizmde kadın

sorunu esas olarak sınıfsal karakter taşıyan ideolojik-kültürel bir sorundur.

56. Kapitalist toplumun çekirdeği tek eşli ailedir. Toplumsal cinsiyete dayalı hiyerarşi bu birimden başlayarak üretilmekte ve miras hukuku, eskiden olduğu gibi, bu birim üzerinden temellendirilmektedir. Farklı olan, tüm toplumsal ilişkilerin metalaştığı kapitalist-materyalist bir dünyada, aile biriminin kişisel ve öznel bir varolma alanı, çölde bir vaha gibi görülmesidir. Kamusal ve özel dünyaların bu kesin kopuşu, yeni bir yabancılaşmayı doğurmakta, tek eşli aile taşıyamadığı yükün altında çatırdamaktadır.

57. Kadının, "ev hizmetleri"ni yerine getiren ücretsiz köleliğinin sürmesi, henüz eşit olarak "sömürülme hakkı"nı bile elde edemediğinin göstergesidir. Yetişmekte olan işgücünün (çocuklar) ve varolan işgücünün (erkek eş) yenilenmesini sağlayan kadınlar sayesinde sermaye bu maliyeti üstlenmekten kurtulmuştur. Cinsiyete dayalı işbölümünün, ataerkil ilişkilerin devamından kapitalistlerin çıkarları bulunmaktadır.

58. Kadının konumunu değiştirecek olan ilk koşullardan biri, ev işlerinin tek düze ve tüketici döngüsünden kurtularak toplumsal üretim ve mücadeleye

katılmasıdır. Atölyelerde, fabrikalarda, madenlerde, tarlalarda, ofislerde düşük ücretlerle, geçici olarak çalıştırılan; işsizlik durumunda ise, yeniden aile içine dönebilecek uygun bir yedekler ordusu oluşturan; iş bulma umudu olmağından istatistiklere "ev kadını" statüsünde geçen tüm kadınlar "toplumsal proletarya"nın içindedir.

59. Kadın bilincinin kapitalist üretim biçimiyle hiçbir zaman tam olarak uyuşamamış birçok yönü vardır. Bu yönler, ezilen cins olarak kadına "toplumsal proletarya"nın eşitlik ve özgürlük hareketi çerçevesinde eleştirel ve dönüştürücü bir gizil güç kazandırmaktadır.

60. Her yıl milyonlarca kadın ve çocuk yaşta genç kız fuhuşa zorlanıyor, zorla evlendiriliyor, tecavüze uğruyor, aile içi şiddete maruz kalıyor, namus cinayetlerine kurban gidiyor, eğitim ve sağlık haklarından özgürce yararlanmaları engelleniyor. Erkek egemen toplumun baskı ve kuralları, köktendinciliğin son dönemdeki yükselişiyle birlikte büsbütün ağırlaşıyor. Kimilerinin sandığı gibi, bu olgu salt İslam'a özgü değildir. Tektanrılı dinler, toplumsal cinsiyet ayrımlarının, kadının bağımlılığının ve aşağı konumunun meşrulaştırılmasında etkili birer araç olmayı sürdürüyorlar.

61. Kapitalizmde kadınlar, üretim araçları karşısındaki mülkiyet hukukuna ve toplumsal üretimde oynadıkları role göre erkeklerle eşitlenmiştir. Kadın sorunu hâlâ sınıfsal kimlikten öte tüm kadınları kapsayan bir sorun olarak yaşanmaya devam etse de, farklı sınıfsal konuma sahip olan ve farklı coğrafyalarda kadınlar sorunu hiç de aynı ağırlıkta yaşamıyorlar. Burjuva kadınlar siyasi parti önderi, dev şirketlerin yönetim kurulu başkanı, başbakan olabiliyorlar. İşçi kadınlar ise emek gücü içinde düşük ücretli, örgütsüz bir topluluk oluşturuyorlar. Burjuva kadınla işçi kadın arasındaki bu farklı malik olma durumu, onların farklı çıkarlar ekseninde karşı karşıya gelmeleri sonucunu doğuruyor. Farklı sınıfsal çıkarların varlığı, kadınların feminizm çatısı altında hep birlikte mücadele etmelerini olanaksızlaştırıyor.

62. Kadın, toplumsal cinsiyet ayrımından kaynaklanan sorunlarının çözümü için mücadele ederken toplumdaki tüm ezen ve ezilen ilişkilerine, dolayısıyla sınıfların varlığına ve hiyerarşik toplum yapısına da karşı olmak zorundadır. Ancak aşağılamanın aşağılandığı başka bir toplumsal kültürde kadın ve erkek cinsi açısından gerçek eşitlik yaşam bulabilir. Böyle bir kavgayı da ancak, kadını ve erkeğiyle kendi kurtuluşu tüm sınıflarla birlikte kendisini de sınıf

olarak ortadan kaldırmaktan geçen işçi sınıfı verebilir. Bu nedenle kadın sorununun nihai çözümünde tutarlı tek mücadele çizgisi *sosyalizmdir.*

63. Cinsiyet eşitsizliğinin ve ayrımcılığının proletaryanın kültürü, bilinci, mücadeleciliği üzerinde de çeşitli ve çelişkili sonuçları oluyor. Kapitalist toplumun kadına verdiği roller, proleter kadın kimliğinde de yaşam buluyor. Emperyalist kapitalizm, içinde bulunduğumuz dönemde kadın emeğini, kişiliğini değersizleştirmekte, kadın bedenini ve cinselliğini metalaştırmakta bütün zamanların önüne geçmiştir.

64. Toplumsal kurtuluş, cinslerin eşitliği ve özgürlüğü, özel mülkiyetin son biçimi olan kapitalist üretim ilişkilerinin ortadan kaldırılmasından geçiyor. Çünkü, eğitim, iş, sağlık, erkek egemen toplumsal kültürün dönüştürülmesi, kadın-erkek tüm insanların varlıkları, kişilikleri ve gelecekleri üzerinde son söz sahibi olmaları, genel olarak ev işlerinin, bu arada çocuk ve yaşlıların bakımının toplumsallaştırılması ve daha bir dizi önlem toplum kaynaklarının eşitsizliğin yok edilmesi için seferber edilmesini gerektiriyor.

65. Kurtuluşu kadının toplumsal erkek ve ka-

dın rollerini taklit ve tekrarında arama, "kadın sorunu"nu yalnızca kadınların sorunu olarak kısmileştirme, ya da "çözümü" toptancı bir mantıkla sosyalizme, hatta daha sonrasına havale etme, cinslerin eşitliği ve özgürlüğü mücadelesinin aşılması gereken sorunlarıdır.

66. Ezen ve ezilen cinsten iki insan arasında, yakın, içten ve doğal bir ilişki kurulamaz; duygusal ve insani bir derinliğe ulaşılamaz. Kadının yüzyıllardır tüm bunlardan yoksun bırakıldığı bir toplumda, erkek de özgür ve mutlu olamaz.

67. Kadın ve erkek komünistler ortak amaç ve ilkeler doğrultusunda yürütülen mücadelenin ve yaşamın tüm alan ve uğraklarında cinslerin toplumsal eşitliği ve dayanışmasını daha bugünden başlatmak, kadının yaratıcı gizil gücünü, ortak mücadeleye katkısını en üst düzeye çıkarmak, kadının kurtuluşunun aynı zamanda erkeğin kurtuluşu olduğu bilinç ve kültürünü yaymak için çalışırlar.

68. Komünistler, cinsler eşit olmadan cinsel özgürlük olamayacağını bilir, ancak bugünden başlayarak iki cins insanının kendi bedenleri ve cinsellikleri üzerindeki hak ve özgürlük istemlerini desteklerler.

V

DİN SORUNU

69. İnsan için dinin ne olduğu, hangi gereksinmeye karşılık geldiği sorusunun yanıtı Marx'ın, *Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisi*'nde yer alan şu satırlarındadır:

"Din, gerçekte kendisini henüz bulamamış ya da kazanıp kaybetmiş insanın özsaygısı ve özbilincidir. Ama 'insan', dünyanın dışında sürüklenip duran soyut bir varlık değildir. 'İnsan', insanın dünyasıdır, devlettir, toplumdur. Bu devlet, bu toplum tersine dönmüş bir dünyanın tersine dönmüş bilinci olan dini yaratır. Din bu dünyanın genel teorisidir, onun ansiklopedik özeti, popüler mantığı, manevi onuru, heyecanı, ahlaki yaptırımdır. Din bu dünyanın mazeret ve tesellisinin evrensel temelidir. Din, insani öz sahici bir gerçeklik kazanamadığı için, insani özün fantastik (hayali) biçimde gerçekleşmesidir. Bu nedenle, dine karşı mücadele dolaylı olarak ruhsal aroması din olan dünyaya karşı mücadeledir.

Dinsel acı çekmek, aynı zamanda hem gerçek acı çekme-

nin anlatımı, hem de gerçek acı çekmeye karşı bir protestodur. Din, baskı altındaki yaratığın umutsuz soluğu, kalpsiz bir dünyanın kalbidir, ruhsuz koşulların ruhudur. Din halkın afyonudur.

Halkın aldatıcı mutluluğu olan dinin ortadan kaldırılmasını istemek, halkın gerçek mutluluğunu istemektir. Halkı içinde bulunduğu koşullarla ilgili aldatmacalardan vazgeçmeye çağırmak, aldatmayı gerektiren koşulları terk etmeye çağırmaktır. Dinin eleştirisi, bu nedenle dinin haleledi̇ği gözyaşları vadisinin eleştirisidir."

70. Din, günlük yaşamı egemenlik altında bulunduran dış etmenlerin, bir başka deyişle dünyasal güçlerin insan zihninde dünya-üstü güçler biçimine büründükleri bir yansımadır; ancak bundan ibaret değildir. Başlangıçta yalnızca doğanın gizemli güçlerinin yansıdıkları düşsel kişilikler zamanla toplumsal nitelik kazanmış, tarihsel güçlerin simgeleri durumuna gelmiş, dinler böyle gelişmiştir.

71. İlksel insan topluluklarından başlayarak, modern sınıflı toplumlara uzanan ve halen devam eden insanın toplumsal evrimi boyunca dini süregen kılan gerçekliğin bir başka boyutu *da* onun, insanın insan olmaktan kaynaklanan kendi varoluşsal sorununa bulduğu bir çözüm olmasında gizlidir. İnsan, doğası gereği, kendi varoluşunu anlamlandırma arayışında

olan bir canlıdır. Toplumsal evrimi boyunca hem kendi biliş enerjisinin, hem de maddi evrenin gerçek bilgisinin sonsuzluğu arasına giren fiziksel varlığının sınırları, insanın iç dünyasında süregen bir acıya, endişeye neden olmuştur. Din aynı zamanda bu somut gerçeklikten beslenen toplumsal bir olgudur.

72. Animizm, Totemizm, Şamanizm, Gök-tanrıcılık, Hinduizm, Budizm, Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet gibi çeşitli dinler kendi dönemlerinin toplum ve üretim biçimlerindeki ilişkiler üzerinde başkalaşıp biçimlenmiş, bu toplumların ideolojik ve kültürel üstyapısını oluşturmuşlardır. Burjuva toplumda din, insanların kendileri tarafından yaratılmış ekonomik ilişkiler, kendileri tarafından üretilmiş üretim araçları üzerinden, sanki yabancı bir güç tarafından yönetiliyormuş yanılsamasını besleyen bir gizemlilik biçimini almıştır.

73. Sonsuzluk ile kendi sonlu var oluşunun somut gerçekliği arasındaki gerilimin neden olduğu acıyla insan iki yolla baş edebilir: Aynı zamanda gündelik yaşamın ıstıraplarını da dindirmenin en eski aracı olan "din" yoluyla, yani kendi varoluşunu reddederek; ya da içsel doğasının tüm potansiyelini gerçekleştirmesi yoluyla, yani özgürleşerek.

74. Dinsel ve metafizik düşünce, yaşanan dünyanın ve toplumun değişim/dönüşüm dinamiklerinin çarpık algılanmasına neden olduğu için, insanlığın özgürleşmesi bu düşüncelerle mücadele edilmesini gerektirmektedir. Din ve metafizik düşünceye karşı mücadelede, sonuç alıcı yöntem dinin soyut ve felsefi eleştirisi değildir. Komünistler açısından bu mücadele ateizm propagandasını da içerir. Ancak, toplumsal köklere sahip din ile mücadele esas olarak ateizm propagandası, eğitim ya da yasaklama ile değil, dinleri ortaya çıkaran, milyonlarca işçinin gözünde ve zihninde gereksinme haline getirip her gün yeniden üreten toplumsal koşullara karşı verilecek mücadele ekseninde ele alınmalıdır. Din, insanın birey olarak kendini gerçekleştireceği toplumsal koşul ve olanaklara kavuşmasıyla ve kendi varlığını olumlamasıyla çözülme sürecine girecektir.

75. Öte yandan komünistler açısından din ve metafizik düşünceyle mücadelenin çok daha somut ve güncel bir boyutu bulunmaktadır. Toplumların sınıflara bölünmesiyle birlikte, dinler de devlet içinde, egemen sınıfın gereksinme ve çıkarlarını gözeten, egemenlik sisteminin dolaysız bir parçası olan kurumlar olarak örgütlendiler. Başlangıçta muhalefet hareketleri olsalar da, giderek egemen sınıf ve dev-

letle bütünleşerek sisteme eklemlendiler. Bu nedenle, din olgusu, *bireysel inanç özgürlüğü çerçevesinde ele alınacak bir yalınlığa sahip değildir.*

76. Dinler, toplumların sınıflara bölünmesinden bu yana bütün insanlık tarihi boyunca son derece siyasal kurumlar olmuşlardır. Komünistler açısından din ile ilgili güncel ve yakıcı sorun, dinin bütün etki ve sonuçlarıyla birlikte siyasal ve kamusal alanın dışına çıkartılması, bireysel inanç alanında sınırlandırılmasıdır. Bu yolda, burjuva aydınlanmacılığının ürünü olan laiklik ve sekülerizm, komünistlerin gerisine düşmemeleri ve devrimci temelde aşmaları gereken bir çizgiyi işaret etmektedir. Dinin siyasal alandan tümüyle elini çekmesinin yanında devletin de din alanından tümüyle uzaklaşması, işçi sınıfının laiklik anlayışının zeminini oluşturmaktadır.

77. Bireyler, dünyanın ve insanlığın oluşumu, cennet ve cehennem, ölümden sonrasında neler olup bittiği konularında diledikleri düşünce sistemine bağlanma ya da bağlanmama konusunda özgürdürler. Bu çerçevede, inananların ibadetlerini tam bir özgürlük içinde yapabilme, din adamlarını diledikleri gibi seçebilme hakları vardır.

78. Öte yandan, hiçbir toplumsal fon, herhangi bir

dinsel inancın sürdürülüp yayılması, din görevlilerinin ya da ibadethanelerinin finanse edilmesi için kullanılamaz. Din görevinin ücretli bir iş/meslek olmaktan çıkartılması; din görevlileri ve kurumlarının her türlü ayrıcalığına son verilmesi; dini cemaatlerin ibadethanelerinin yapımı ve onarımı dışında herhangi bir nedenle bağış toplamalarının mutlak surette önüne geçilmesi; eğitim programlarının bilimsel temelde düzenlenmesi komünistlerin laiklik anlayışı ekseninde bugünden öne çıkardıkları mücadele hedefleridir.

VI

DÜNYA: EMPERYALİZMİN YENİ EVRESİ

79. Sermaye, sürekli birikim sağlamadan yaşayamaz ve yayılmadan yapamaz. Kapitalizm; sermaye sınırsız kârı, sınırsız kâr yayılmacılığı, yayılmacılık sınırsız güç kullanmayı gerektirdiği için emperyalist olmuştur. Emperyalist kapitalizm egemen dünya sistemidir. Dünya bugün yeni bir emperyalist paylaşım döneminin içindedir.

80. "Monetarizm", "küreselleşme", "mali sermayenin genişlemesi", "yapısal uyum", "dünya pazarlarının liberalizasyonu" vb. program ve siyasetleri emperyalizmin yeni bir evresine girildiğinin işaretleridir. Ulusötesi tekellerin oluşumu ve güçlenmesi, üretimin ulus-devlet sınırlarından bağımsızlaşarak dünya ölçeğinde piramitleşmesi, mali oligarşinin dünya ekonomisini kesin egemenliği altına alması, eski SSCB, Doğu Avrupa ve Çin coğrafyasının ve top-

lumlarının emperyalist-kapitalizmle bütünleşmesi, ABD'nin "önleyici vuruş ve savaş" doktrini ile savaş tırmandırması yeni evrenin temel çizgileridir.

81. Kapitalizmin hiyerarşik ve hegemonik yapısında ve ilişkilerinde de değişiklikler yaşanıyor. Birbirlerine karşılıklı olarak bağımlı ama aynı zamanda görece bağımsız olan ulusal ekonomilerin, hiyerarşik temelde ve bir hegemonun öncülüğünde birliğinin ifadesi olarak biçimlenen "eski" emperyalist hiyerarşi ve hegemonya kavram ve ilişkilerinin içeriği değişiyor.

82. Uzunca bir dönem, artı-değer sömürüsü ve sermaye birikim süreci açısından temel zemin ve model olan ulus devlet, bugün küresel sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda ve neo-liberal yönelimlerin şiddetli basıncı altında yeniden yapılandırılıyor.

83. Üretimin, sermaye dolaşım ve birikim süreçlerinin dünya çapında örgütlenmesine paralel olarak, ulus devlet modelini aşan yeni bir burjuva devlet modeli oluşturulana dek bu gerçek değişmeyecektir.

84. Ekonomik, nesnel süreçlerle sınıf mücadelesi ve siyaset düzeyinin dinamikleri ayrık ve özel uğraklar dışında neredeyse hiçbir zaman tümüyle örtüşmediği, bu iki düzey arasında her zaman faz (zaman) farkı bulunduğu, gelişme bu düzeyde de eşitsiz oldu-

ğu ve gidiş son derece karmaşık bir ara dönem-geçiş karakteri taşıdığı için yukarıdaki saptamalar bugün dünyayı değiştirme mücadelesi yürütenleri çetin sorunlarla yüz yüze getiriyor.

85. Aşırı üretim, eksik tüketim ve ortalama kâr oranlarındaki düşme eğilimi, emperyalist kapitalizmin bugününe de damga vuran çelişkileri ve kriz etmenleridir.

86. Sermayenin organik bileşimini yükselterek emek üretkenliğini artıran, aynı anlama gelmek üzere üretimde canlı emek oranını sürekli olarak azaltan ve artı-değer sömürüsünü tarihte görülmemiş oranlarda tırmandıran üretici güçlerdeki gelişme süreci, ortalama kâr oranlarının düşme eğilimini ağırlaştırmakla kalmıyor, sistemi *teorik sınırlarına* yaklaştıran bir itici güç işlevi görüyor.

87. Öte yandan, artı-değer sömürüsü ve emek üretkenliğindeki büyük artış, servet dağılımındaki dengesizliğin uç noktalara tırmanması, finansal köpüğün akıl almaz ölçülerde büyümesi ve gezegenin fiziksel biyolojik yaşam ortamını tüketen gidiş, sistemin güncel krizini, varlığını sorgulayan *tarihsel bir krize* dönüştürüyor.

88. Kapitalizm altında üretici güçlerin gelişmesi de

içinde olmak üzere tüm süreçler yalnız geliştirici değil, aynı zamanda tutuklayıcı ve gericileştiricidir. Emperyalizmin en belirgin ve bugün özellikle öne çıkartılması gereken üç temel özelliği siyasal gericilik, asalaklık ve bölücülüktür.

89. Üretimin ve bölüşümün dünya çapında örgütlenmesinin olanaklı, hatta zorunlu hale geldiği, bu açıdan bakıldığında kapitalizmin teorik sınırları içinde bile bir dünya devletinin gerekli olduğu bir dönemde insanlığın bölgeler, ülke-devletler, uluslar ve ulusal topluluklar, giderek din, mezhep, etnik temelli, birbirine düşman, birbiriyle sorunlu, çatışmalı, en azından ilişkisiz birimler biçiminde atomize edilmesinin nedeni, daha çok artıdeğer ve kâra endeksli sistemin kendi dinamikleriyle yol açtığı süreçleri mantıksal-doğrusal sonuçlarına ulaştıramayan doğasıdır.

90. Evrensel-toplumsal insan aklı için "doğru" olanın yapılmadığı durumda egemenlerin her zaman başvurduğu yöntem, çelişkiyi kanlı, sancılı, yıkıcı bir yolla "tersinden" çözmektir.

91. Bugün tersinden çözümün dört temel ekseni var. Bir: Emperyalist ülkeler "kendi" devletlerini her bakımdan büyütüp güçlendirirken, stratejilerine uygun bir önem sırası içinde öteki ulus ya da ülke-devletleri etkisizleştirme, olabilecek en küçük birimler biçi-

minde kendilerine bağlama stratejisi izliyorlar. İki: Üretimin belli tek bir mekâna bağlı olmaktan çıkması, SSCB'nin, Doğu Avrupa rejimlerinin ve Çin'in kapitalist dünya pazarına, buralardaki büyük nüfusun "dünya işgücü piyasalarına" bağlanmasına yol açtı. Emekgücü arzındaki bu dev artış, dünya işçileri arasındaki rekabeti artırıyor. Uluslararası sermaye bu durumu, emeğin kazanımlarına, haklarına saldırının, sınıf hareketini bölmenin ve edilginleştirmenin önemli bir dayanağı olarak değerlendiriyor. Üç: Kapitalizm, insanlığın büyük çoğunluğunu, düzenin yaşamasını güvence altına almak için eziyor, dışlıyor; sistemin kırıntılarına muhtaç, edilgin dilenciler olmaya mahkûm ediyor. Dört: Geçiş döneminin en kritik sorunlarından biri olan hegemonya sorununu güç ve savaş yöntemleriyle çözmeye çalışıyor.

92. SSCB'nin, öteki blok ülkelerinin çözülüşüyle ve Çin'in kapitalist restorasyonuyla birlikte emperyalist kapitalizm varlığına ve işleyişlerine "denetim" ve "düzeltmeler" getiren, sermayenin dünya üzerindeki hareketine sınırlar koyan büyük bir engelden kurtulmuş, ama aynı olgu emperyalizmi, ABD hegemonyasının ideolojik-siyasal gerekçesi olan ortak düşmandan da yoksun bırakmıştır. Ortak düşman eksikliği emperyalizmin hegemonya krizini ağırlaştırmaktadır.

93. Hiçbir tersinden çözüm, karşıt dinamikleri harekete geçirmeden yapamaz. Emperyalizmin ulus devletleri çözme stratejisi de, emeğe saldırısı da karşıt ve çapraz, nesnel ve öznel, dolaylı ve doğrudan akım ve hareketlenmelere yol açıyor.

94. En başta emperyalist güçlerin, birbirleriyle rekabet ve çatışmalarında bloklaşma ve öbekleşmelere gitmeleri, bu ilişkiler içinde kurdukları dengeler birçok durumda ulus devletlere direnme ve manevra yeteneği kazandırıyor. Egemen eğilim, karşıtını da güçlendiriyor, süreç sancılı ve çatışmalı bir içerik kazanıyor.

95. Emperyalizm bugün bütün ülke ve devletler açısından bir *iç olgudur*; emek-sermaye mücadelesi, hatta antiemperyalist mücadele esas toplumsal içeriğiyle devletlerarası değil, *sınıflararası* bir mücadeledir. Bugün dünyanın hiçbir yerinde emperyalizmden bağımsız, emperyalizme karşı mücadele potansiyeli taşıyan bir burjuva sınıf fraksiyonu ya da katmanı yoktur.

96. Emperyalizmle birlikte hiçbir zaman tek ve temel iktidar organı olmayan parlemento giderek doğuşundaki işlevlerinden de uzaklaşmış, gerçek siyasal-sınıfsal erk, sınırsız ve denetimsiz biçimde devletle tekellerin birlikte karar ve irade ürettikleri üst

yuvarlara geçmiştir. Bugün yaşanmakta olan siyasal merkezsizleşme ve devletsizleşme değildir. Emperyalist devletlerin merkezi baskı ve zor gücü, teknolojik olanakların da katkısıyla olağanüstü ölçeklerde artmıştır.

97. Bugün başta "yaşama hakkı" olmak üzere, "kişi ve konut dokunulmazlığı", "kişisel yaşamın ve haberleşmenin gizliliği", "anlatım ve örgütlenme özgürlüğü", "zulme karşı direnme hakkı" gibi hak ve özgürlüklerin, "yasasız suç olmaz", "cezai sorumluluğun kişiselliği" gibi hukuk ilkelerinin egemen düzen için hiçbir bağlayıcılığı ve hukuksal yaptırımı kalmamıştır. Emperyalizmin egemen yönelimi hukuksuzluktur.

98. Emperyalizmin bu evresinde, devlet erki bir yandan büyüyüp merkezileşirken, bir yandan da siyasal-sınıfsal mücadele hedefi olarak belirsizleşmektedir. Avrupa Birliği örneğinde olduğu gibi "üst" örgütlenme pratikleriyle "ülke çapında" siyasal erk anonimleştirilip sahipsizleştirilmekte, merkezi devletin birçok temel işlevinin yerelleştirilmesiyle de kamusal, dolayısıyla siyasal mücadele alanı daraltılmaktadır. Tek tek yerelliklerin, ortak olmaktan uzaklaştırılmış çıkarlarla birbirinden izole edilmeleri emperyalist-tekelci egemenliği sürdürmenin yöntemlerinden biridir.

99. Ayakları üzerinde dikildiği anda gericileşen burjuvazi, emperyalist aşamayla birlikte insan aklına, bilime, aydınlanmaya, insanın dünyayı bilebileceği ve değiştirebileceği düşüncesine karşı ideolojik-kültürel savaş açmış, dinsel düşünce ve boş inançları, bilinemezcilik ve insanın nesneliği düşüncesini egemen düşünce haline getirmiştir. Emperyalist -tekelcilik, sanatsal kültürel yaratıcılığı da kurutan bir büyük gericiliktir.

100. Hiçbir kapitalist devlet, emperyalizme karşı mücadelenin *öznesi* olarak nitelendirilemez. Aynı zamanda antikapitalist olmayan hiçbir siyasal akım antiemperyalist değildir.

101. Emperyalizm aynı zamanda bir dış olgu, askeri işgal gücü olma özelliğini sürdürüyor. Sosyalistler fiili işgalin söz konusu olduğu bölge ve ülkelerde işgale karşı direnen güçlerle, bu tutumlarını sürdürdükleri sürece antiemperyalist olup olmamalarından bağımsız olarak işçi sınıfının bağımsız çıkarları ve siyasal hedefleri ekseninde siyasal ilişki geliştirirler.

102. Emek arzındaki devasa büyüme, üretimin belli tek bir mekândan bağımsızlaşması emekçiler arasındaki küresel rekabeti, Amerika ve Avrupa'da yabancılara, renkli derililere düşmanlığı, ırkçı milliyetçi-

liği körüklerken Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya başta gelmek üzere tüm dünyada emek sermaye arasındaki karşıtlığı da keskinleştiriyor. Bu temelde, emek kazanımlarının tarihsel olarak en ileri, dolayısıyla da en keskin biçimde tehdit altında olduğu topraklarda sınıf mücadelesinin şiddetlenmesi kaçınılmazdır.

103. Emperyalizmin yeni evresinin en önemli paradokslarından biri, sermayenin, meta ve üretken sermaye dolaşımının uluslar ve sınırlar ötesi karakterine, sınıfsal karşıtlığın küresel düzeyde tanımlanabilirliğine rağmen, emeğin var olduğu ülke-devlet sınırları içine hapsedilmesinin de sonucu, sınıf ve iktidar mücadelesinin optimum birimi olarak ulus ya da ülke devletten başka bir alanın tanımlanamamasıdır. Sınıf mücadelesinin ve devrimin temel sorunu devlet iktidarı sorunudur ve bugün için bu mücadelenin birim alanı ülke devletlerdir.

104. Ekim devrimi terminolojisiyle söylemek gerekirse, dünya birbirine bağlı halkalardan oluşan bir zincirdir. Zincirin tümü sağlam ve durağanken tek bir halkanın kopması ile tek ülkede kurulabilecek proleter iktidarın doğrusal gelişmesiyle komünizme varması olanaksızdır.

105. İşçi sınıfının ve sosyalistlerin en temel ve öncelikli varoluş ilkesi olan proletarya enternasyonalizmi, kapitalizm altında üretici güçlerin gelişmesinin, sermayenin ulus-devletleri aşan hareketinin, üretimin dünya çapında örgütlenmesinin, sermaye sınıfının küresel ölçekte tek bir sınıf olarak yer almasının kendiliğinden sonucu olarak ulaşılacak bir *durum* değil, işçi sınıfının merkezileşmesinde olduğu gibi, ideolojik-siyasal bilinçle, etkinlikle ve örgütlülükle yaratılabilecek bir *ilişkidir*. İdeolojik siyasal etkinliğin evrensel ve enternasyonal, sınıf/iktidar mücadelesi alanının dolayısıyla örgütlülük zemininin ülke siyasal birimi olduğu bugünkü koşullarda, enternasyonalizmin de bu birimler üzerinden yaşama geçirilmesi gerekiyor.

VII

ULUS VE ULUSAL HAREKETLER

106. Uluslar, toplumsal sınıflar gibi insan bilincinden ve istencinden bağımsız olarak toplumsal işbölümünden doğmadılar. Ulus, insanlık tarihinin belli bir döneminde var olan, tarihsel açıdan *geçici* bir olgudur.

107. Ulusu oluşturan ekonomik dinamik kapitalist pazardır. Kapitalizmin tümüyle kendine özgü varoluş koşulu, artı-değeri çekebileceği ölçeği sürekli olarak büyütmektir. Kapitalizm bunun için yerel, kendine yeterli, kapalı ekonomileri çökertme, onların bıraktığı temel üzerinde yeni, daha geniş, daha büyük birimler kurma yolundan ilerlemiştir.

108. Ulus-devlet, etnik-ırksal bir oluşumun sonucu ve ürünü olduğu için değil, tersine bölgesel farklılıkları, etnik başkalıkları, din mezhep ve dil ayrılıklarını *aşan* daha üst düzeyde bir örgütlenme olduğu için ileri bir toplumsal formasyondur. Etnik iliş-

kilerin, toprak, dil ve kültür ortaklığının yaratmış olduğu karmaşık malzemeden, bunların tümünü kucaklayan ve tümünün üstünde yer alan bir kimlik olarak ulus inşa edilmiştir.

109. Klasik modelde ulusun oluşumunda "ulus-devlet" önemli ve kurucu bir rol oynamıştır. Devletin kendini yeniden örgütlerken ulusa ve ulusçuluk ideolojisine dayanmasının nedeni, etki ve egemenlik alanını genişletmeye, varlığını büyütmeye en elverişli temeli "ulus"ta bulmasıdır.

110. Tarihsel olarak geç kalan, uluslaşma süreçlerini ulus-devlete ulaştıramayan, ortak dil, kültür, ekonomik-toplumsal yaşam ve mücadele birliği temelinde uluslaşan topluluklar klasik modelden farklı, hiçbiri ötekinin aynı olmayan tarihler yaşadılar. Kapitalizmin şafağında ulus devletleşemeyen etnisite ve ulusal toplulukların uluslaşmaları egemen uluslar tarafından zor ve cebir yöntemleriyle bastırıldı; "ezen-ezilen ulus" ilişkisi bu temelde doğdu; sömürgeciliğin ve emperyalizmin müdahalesi karşıtını, antisömürgeci ve antiemperyalist ulusal kurtuluş savaşlarını yarattı. Bir devletin yokluğunda uluslaşma mücadelesi parti, ordu, gerilla vb. başka siyasal araçlarla sürdürüldü.

111. Ekim Devrimi ulusal kurtuluş savaşlarına büyük bir itilim verdi. Bolşevik önderlik, ezilen ulusları, ulusal toplulukları sömürgeciliğe ve emperyalizme karşı harekete geçirmeyi hedefleyen bir siyasal strateji izledi. Bir burjuva demokratik hak olan "Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı" (UKKTH) "*ayrı devlet kurma hakkı*" açıklığıyla koşulsuz kayıtsız bir hak olarak formüle edildi. Devrim yapmış proletaryanın, "ayrılma" gündeme geldiğinde somut koşullara, *en başta* proletaryanın dünya devriminin çıkarlarına bakarak tutum belirlemesi ilkesi benimsendi. UKKTH'nın bu çerçevede en önemli işlevlerinden biri ezilen ulus emekçilerinin sosyalizme güvenini kazanmaktı.

112. Sermayenin tümüyle dünyalaştığı, "ulusal burjuvazi"nin dünyanın her yerinde yok oluşta olduğu bugünkü dönemde "ulusal hareket" kavramı ve pratikleri içerik değişikliğine uğramıştır. Bugün ezilen ulusların, etnik topluluklarının karşılaştığı temel soru, bu toplulukların geleceğini, yazgısını hangi iradenin, emperyalistlerin mi, yoksa kendilerinin mi belirleyeceği sorusudur.

113. Sovyetler Birliği'nin çözülmesi ve emperyalist-kapitalist sistemin ulaştığı dünya egemenliği aşamasında ulusal kurtuluş savaşları dönemi genel kural

olarak kapanmıştır. Şimdi, sınıfsız ve sınırsız bir dünyanın maddi temelleri oluşmakta, uluslararası olan öne çıkmakta, ulusalcılık ve ulusal sınırlar gericileşmektedir.

114. Öte yandan, kapitalizm altında ulusçuluk, hatta ırkçılık erimek bir yana güçlenmektedir. Emperyalist kapitalizm, daha çok artıdeğer için kapitalizm öncesi kalıntılarla eklemlendiği ve dünya işçi ve emekçilerini bölmekte etkili bir silah olmaya devam ettiği için ulusçuluğu körüklemektedir.

115. Komünistler, insanı insana, emekçiyi emekçiye düşman ettiği, sömürünün sürmesine, emperyalizmin halkları bölmesine hizmet ettiği için, kendi ezen uluslarının ulusçuluğuna karşı mücadeleyi başa alarak ulusçuluğun her türlüsüne karşı mücadele ederler.

116. Bütün kapitalist ulus devletlerin yıkılmasını, ulusal baskı ve zorun yok edildiği koşullarda ulusallığın özele ilişkin olmasını savunuyoruz. Dil, din, etnisite ve ulus ile tanımlanan birlikler için değil, verili topraklarda yaşayan herkesin yurttaş olduğu, bunun ötesinde hiçbir ayırımın söz konusu olmadığı en geniş birimler için savaşıyoruz. "*Eski dünyanın, uluslara baskı dünyasının, ulusal kavganın ve ulusal*

içe kapanıklığın karşısına, işçiler yeni bir dünya koyuyorlar; bütün ulusların tüm çalışan sınıflarının birliği dünyasını, içinde insanın insana en küçük ölçüde baskısına ve hiçbir ayrıcalığa yer olmayan bir dünyayı koyuyorlar."(Lenin)

117. Bu amaç ile bugünkü durum arasında aşılması gereken bir mesafe olduğu açıktır. Bu mesafeyi kapatmak için, bir yandan tüm halkların, insanların eşitlik ve özgürlüğü için emperyalizme ve kapitalizme karşı savaşırken, bir yandan da ulusal hak eşitliğinin sağlanması yolunda, "ezen-ezilen ulus" ayrımını dikkate alan bir siyaset izlemek gerekiyor.

VIII
TÜRKİYE TEZLERİ

1. Osmanlı İmparatorluğu

118. Kuruluşundan yıkılışına, Osmanlı toplum düzeninin, üretim ilişkilerinin nasıl tanımlanacağı ve çözümleneceği başlı başına çetin ve tartışmalı bir konudur. En başta, 700 yıllık bir tarih dilimini ve çok büyük bir coğrafyayı içine alan Osmanlı İmparatorluğu'nun bütün dönemlerini ve parçalarını tek bir birim olarak ele almak, tek bir kavram altında tanımlamak olanaklı değildir. Çokuluslu imparatorluk, farklı gelişmişlik düzeylerindeki toplumsal bileşenlerden oluşmuştur. Bunun en açık kanıtı, Osmanlı İmparatorluğu'ndan yalnızca Türkiye Cumhuriyeti'nin değil, çok sayıda devletin doğmuş olmasıdır. Bu aynı zamanda Osmanlı devletinin yalnızca bir Türk devleti olmadığının da kanıtıdır.

119. Osmanlı İmparatorluğu'nun ne olduğu ve ne

olmadığı sorununa her şeyi yanıtlayan bir "büyük" teori ile değil, diyalektik bir süreç çözümlemesiyle yaklaşılması gerekiyor. Tüm dönem imparatorlukları gibi Osmanlı İmparatorluğu da, ulus devletlerin doğmadığı kapitalizm öncesi bir coğrafyada, yerel/bölgesel oluşumları dönüştürmeden, hatta gelişmelerini yavaşlatarak bir arada tutan bir üst örgütlenmeydi.

120. Üretim biçimleri arasındaki ilişki, sonradan egemen olanın ötekileri çözmesi ve kendine benzetmesi türünden tek yanlı bir ilişki değildir. Son çözümlemede yeni üretim biçimi egemen olmakta, bütün ilişkilere rengini vermektedir. Ancak, üretim biçimleri, tarihsel olarak belirlenmiş somut bir toplumsal formasyonda birbirlerine eklemlenerek ve birbirlerini etkileyerek var olabilmektedirler.

121. Doğu", "Batı" "ATÜT" ve "feodalite" kavramları Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezinde bulunduğu coğrafya esas alındığında son derece göreli ve geçişçi anlamlar kazanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu bir yanıyla bir Asya toplumu ve Doğu despotizmi olmakla birlikte, aynı zamanda Batı'nın Doğu'ya uzanmış kolunun Bizans'ın mirasçısı, dolayısıyla Batı'nın parçasıdır.

122. Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin kuruluşundan, Türklerin Anadolu'ya çıkışlarından önceki tarih ele alındığında, son 2500 yılın en az üçte birinde bu topraklar Avrupa'nın etkisi ve denetimi altında kaldı. Avrupa uygarlığının temelleri Yunan ve Roma kanalıyla atıldı. Arap ve Bizans uygarlıkları, birlikte ve etkileşim içinde Osmanlı ve Anadolu toplumlarının ideolojik-kültürel oluşumuna renk ve özelliklerini kattılar. Sonuç olarak, Osmanlı toplumu Doğu-Batı uygarlık ve kültürleriyle en başından ve aynı anda yüz yüze geldi. Bir üst sentez oluşturduğu söylenemez; bu iki uygarlık kaynağından derin biçimde etkilendiği ise kesindir.

123. Roma hukukunun ve özel mülkiyetin varlığını sürdürdüğü Bizans İmparatorluğu, ademi merkeziyetçi feodal eğilimler karşısında merkezi ve merkeziyetçi bir düzen kurabilmek için "doğu despotizmi" modelinden yararlanmış, böylece feodal üretim tarzının oluşmasını engellemiş, Batı Avrupa'nın üstünlüğüyle sonuçlanan sürece katkı yapmıştır. Osmanlı İmparatorluğu bu çerçevede, coğrafi alanına giren feodal öncesi öğelerin doğrudan etkisi altında oluşmuş, bu oluşum döneminde Asya tipi öğeler ağır basmış, arkasından feodal eğilimler öne çıkmaya başlamıştır. 17. yüzyılda, "ayanlar"da birikmeye başlayan bölgesel gücün 1808'de hükümdarla Sened-i İtti-

fak imzalaması doğmakta olan feodalizmin önemli hamlesiydi. Ancak, ayanların siyasal güçleri kısa zamanda silindi. Merkezi yapı ve bürokrasi feodalizm yönündeki gelişmeyi yavaşlattı.

124. Osmanlı düzeninin en az nüfuz ettiği coğrafya Kürdistan oldu. Osmanlı Tımar düzeninin geçerlilik kazanamadığı tek yöre burasıydı. Osmanlı, bölgedeki iktidarını babadan oğula geçen bir tür valilikle Kürt beyleri üzerinden yürütürken, Kürt aşiret yapılarını olduğu gibi bıraktı. Kürdistan'da feodal ilişkilerin oluşmasının ve Kürt feodalitesinin bugünlere ulaşan direngenliğinin tarihsel nedeni budur.

125. II. Mahmut'tan sonra getirilen vergi reformuyla Kürt aşiret beylerinin gücü arttı. Aynı reform, Ermeni köylüsünü Osmanlıya vergiyle birlikte, bir de Kürt beylerine haraç ödemek zorunda bıraktı. Artı-ürünlerine iki kez el konulması Ermenilerin yaşam koşullarını ciddi biçimde kötüleştirdi ve küçük-burjuva devrimci örgütlerin (Taşnak ve Hınçak) başlattığı ayaklanmalara (1893-1896) katılmalarında etken oldu. "Ermeni sorunu"nun arka planında da bu tarihsel olgu bulunuyor. Ermenileri Osmanlıya muhalefete iten koşulları yaratanların, 1915'te yüz binlerce Ermeni insanını katletmeleri ise, "hem suçlu, hem güçlü" tutumunun tipik örneğidir.

126. Osmanlı İmparatorluğu'nda üstün ve egemen mülkiyet türü devlet mülkiyetiydi. Tımar topraklarında da hem çıplak mülkiyet, hem mülkiyet hakkının tüm fiili sonuçları devlet denetimindeydi ve bu ikisi bütün toprakların yüzde 88'ini içine alıyordu. Reaya, kullanma (intifa) ve kullandığı toprağı miras bırakma hakkına sahipti. Artı-ürünü devlete vermekle, devlet hizmetlerine katılmakla yükümlüydü. Tımar denilen, mal ve insan kaynakları sayılı, gelirleri belirlenmiş toprak parçası, devletin atadığı kişi ya da kişilere (*sipahi*) verilirdi. Sipahi talandan pay alarak, kaynak ve insanlar üzerinden vergi toplayarak rant elde eder, buna karşılık orduya elde ettiği gelirlere oranlı donatılmış savaşçılar sağlardı. Sipahilerin ayrıcalıkları babadan oğula geçerdi; ancak bu mutlak değildi. Ayrıcalık görevin sürmesine bağlıydı. Merkezi denetim ve müdahaleler, sipahinin tımarından vazgeçme hakkı, orduya yeterli askeri vermeyenlerin açığa alınması, tımarların durmadan sahip değiştirmesine yol açmış, sipahiler aristokrat bir sınıf konumuna ulaşamamışlardır.

127. İmparatorluğun yayıldığı alanın en büyük bölümünde devletin üstün mülkiyeti geçerli olmakla birlikte, Rumeli'de, Mısır ve Mezepotamya gibi uzak eyaletlerde, daha önceki işgallerin prekapita-

list ilişkileri geliştirdiği Ege adaları gibi bölgelerde, "arpalıklar", "yurd"lar, "ocaklık"lar, "malikanedivani"ler, "eşkincülü tımar"lar olarak adlandırılan çeşitli karma ve saf özel mülkiyet biçimlerine rastlanmaktadır.

128. Giderek genişleyen topraklarda üretilen artı ürünün bir bölümüne el konularak merkeze aktarılması Osmanlı İmparatorluğunun büyüme döneminin temel ekonomik düzeneğiydi. Merkeze aktarılan payın küçülmesi de çözülme zeminini döşeyen etkenlerden biri oldu.

129. Osmanlı devleti bir imparatorluk formasyonuydu ve tüm imparatorluklar gibi fetihçiydi. İmparatorluğun büyümesi ve zenginleşmesi, yeni toprakların ele geçirilmesiyle, bu topraklardaki artı ürünün bir bölümünün merkeze aktarılmasıyla gerçekleşiyordu. Devletin koruyucusu, fethin sürdürücüsü olan silahlı kuvvetler, padişaha kulluk bağıyla bağlı hassa ordusu ile varlığı ve geleceği fethin fetihle finanse edilmesine bağlı sipahilerden oluşmaktaydı. Sistem fethin sürekliliği üzerine kurulmuştu. Sonuncu savaşta elde edilenin bu savaş için harcanana eşit ya da daha az hale geldiği noktada fethi sürdürmenin nesnel temeli ortadan kalktı.

130. Büyüme ve zenginleşmenin bir başka önemli kaynağı, Batı-Doğu ticaret yolundan elde edilen gelirlerdi. Osmanlı İmparatorluğu'nun yükselişinin koşullarından birini oluşturan Ortadoğu ticaret tekeli, Batı'da feodalizm içinde gelişmekte olan ticaret sermayesi tarafından kırıldı. Kapitalizm dünya ticaretinin yolunu ve merkezini değiştirdi. Onaltıncı yüzyıl sonlarında büyük Doğu ticareti Atlantik Okyanusu'na kaydı. Osmanlı İmparatorluğu Batı Avrupa merkezli kapitalist dünya pazarına bağlandı.

131. Ticaret yollarının değişmesi, fetihleri sürdürmenin "ekonomik" ve askeri maliyetinin "optimum" eşiği aşması, geniş Osmanlı topraklarından çekilen artı-ürün miktarının oran ve miktar olarak azalması Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş ve çözülüş sürecinin nedenleridir. Uluslararası ticaret tekel ve ayrıcalığının yitirilmesi, ticaret yollarının uzaklaşması, gelirlerde azalmayla birlikte fetih ve silahlanma giderlerinin artmasına yol açtı. Uluslararası ticaretin gelişmesinin önemli sonuçlarından biri, toplam üretimin merkezi devletin denetimi altındaki dolaşım ağından geçen bölümünün küçülmesi oldu.

132. Özetlenen süreç, Osmanlı İmparatorluğu'na egemen olan kapitalizm-öncesi üretim ilişkilerini çözen dinamikleri de harekete geçirmiştir. Yüzyılla-

ra yayılan bir süreç içinde uluslararası ticarete aracılık eden tüccarların elinde servet birikmiş, bir tür vergi taşeronluğu uygulaması olan *iltizam* sistemi ile devletle doğrudan üreticinin arasına giren ve artı ürünün giderek daha çok bölümüne el koyan *mültezimler* zenginleşmiş, özel mülkiyetin habercisi olan tefeci sermaye oluşmuştur.

133. Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı toplumunda sermaye birikmeye, kapitalist ilişkiler mayalanmaya, Selanik, Ege, Akdeniz, Şam, Halep vb. yörelerde farklı üretim birimlerini birbirine bağlayan meta üretimi oluşup yayılmaya başladı. Osmanlı, sanayi devrimini yaşamakta olan Batı Avrupa ekonomisiyle bütünleşme sürecine girdi.

134. 1838'de İngiltere ile imzalanan ticaret anlaşması Osmanlı'nın dünya pazarına bağlanmasında önemli bir adım oldu. Tanzimat Fermanı (1839) gayrimüslim ve yabancıların varlıklarının müsaderesine sınırlar getirerek Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk kez özel mülkiyeti korudu. 1858 tarihli Arazi Kanunnamesi ile belli sınırlamalarla da olsa toprakta özel mülkiyet hakkı tanındı.

135. Batıcılık ve modernizasyon akımını bu gelişmelerden ayrı düşünmek olanaksızdır. *"Çağdaş uygarlık*

düzeyi"ne ulaşma hedefi, o günden bugüne, Türk burjuvazisinin değişmeyen ve kapitalistleşmekten, emperyalizmle bütünleşmekten başka bir anlama gelmeyen ortak yoludur. Bunların olduğu yerde burjuva devrimciliğinin doğması kaçınılmazdı.

136. Osmanlı devletinde dini hukukun egemenliği esas olmakla birlikte, hükümdarın iradesiyle konulan yasa ve kurallardan oluşan siyasal ve yönetsel dünyevi bir hukuk da vardı. "Din ve Devlet", "Şeriat ve Kanun" terimleri bu ikiliği yansıtıyordu. Osmanlı hukuk düzeninin tümüyle şeriat kurallarına dayandırılması 16. yüzyıldan sonradır.

137. Osmanlı İmparatorluğu Ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında kendi toprakları üzerinde egemenliğini yitirmiş, bağımsız devlet işlev ve yetkilerinin bir bölümünü emperyalist ülkelere devretmiş, emperyalizmin yarı-sömürgesi haline gelmiş bir ülkeydi.

2. Burjuva devrimciliği ve Türkiye Cumhuriyeti

138. 1640 İngiliz, 1776 Amerikan ve 1789 Fransız devrimlerini "demokratik devrim" yapan en önemli olgu, emekçi sınıfların bu hareketlere "aşağıdan"

verdiği destekti. Bu devrimler, feodal mutlakçı devletleri devirerek burjuva ulus-devleti oluşturdular; kapitalizmin gelişmesinin önündeki hukuksal engelleri kaldırdılar; tarımda kapitalizm öncesi ilişkileri tasfiye ederek üretim araçlarından yoksun "özgür" emekçinin, proletaryanın oluşumunu hızlandırdılar.

139. Almanya, Avusturya, İtalya, Rusya ve Osmanlı vb. toplumlar burjuva dönüşümleri geç ve farklı yaşadılar. "Erken" ve "geç" arasındaki bıçak keskinliğindeki çizgiyi 1848 Avrupa devrimleri çekti. 1848'den sonraki hiçbir burjuva devrim, "aşağıdan" ve "demokratik" olmadı. Birçoğu, ani ve hızlı sınıfsal iktidar değişikliği anlamında siyasal devrim de değildi. Örneğin kapitalist ilişkilerin "Prusya tipi" geliştiği, 1848 emekçi barikatlarından ürken burjuvazinin eski düzenin egemen sınıflarıyla uzlaştığı Almanya'da 1870'de "devrim" olmadan Alman birliği kuruldu. Devletten topluma doğru burjuvalaşma süreci yaşandı. Almanya deneyimini Marx ve Engels, bu nedenle "yukarıdan devrim" olarak nitelediler.

140. Jön Türk, İttihat ve Terakki hareketleri Osmanlı döneminin burjuva hareketleridir. 1908 bir burjuva devrimi denemesiydi. Mustafa Kemal, aktif ve önde olmasa da İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üyesiydi. Kurtuluş savaşının kadroları çok önem-

li ölçüde Ittihat ve Terakki'den devşirildi. Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Osmanlı paşaları Osmanlı İmparatorluğu'nun burjuva devlete dönüşümündeki *sürekliliğin* canlı temsilcileri oldular.

141. Batı'da feodalizmin içinden çıkan mutlakçı monarşiler burjuva ulus-devletlere ebelik ettiler. Burjuva devrimleri bu monarşileri devirerek kapitalizmin önünü açtı. Abdülhamit despotizmine karşı "hürriyet" bayrağını kaldıranlar kapitalist gelişmişlik açısından geri ve tarihsel bakımdan geç kalmış bir coğrafyadaki burjuva devrimciliğinin temsilcileriydiler. Öteki geç burjuva devrimlerini idealize etmeden Osmanlı'dan TC'ye geçişi kopuşsuz düz bir çizgi, Türkiye ulus-devletinin, cumhuriyetin kuruluşunu Osmanlı paşalarının yaptığı bir hükümet darbesi, tek yeniliği de padişahlığın kaldırılması olarak nitelemek olanaksızdır.

142. 1920'lerde Türkiye'de gerçekleşen "yukarıdan" bir burjuva devrimidir. Marksist tanımla "burjuva demokratik devrim" değildir. Halk hareketine dayanmadığı için devrimciliği sınırlı kalan, kapitalizm öncesi sınıflarla bağlaşıklığı nedeniyle toprak sorununu çözemeyen, burjuva demokratik parlamenter bir rejim kuramayan güdük bir burjuva devrimi.

143. Bu devrim, öteki "yukarıdan" burjuva devrimleri gibi yalnızca tarihsel olarak "geç" kalmış değil, emperyalizm çağına kalmış bir devrimdi. Emperyalist dönemin geç kalmış burjuva sınıfı kapitalizm-öncesi ilişkileri devrimci/köktenci biçimde çözmek yerine bunların kapitalizme eklemlenerek yaşamasını, evrimci yoldan çözülmesini yeğlediğinden, kapitalizm öncesi sınıflar kapitalizme ortak edilmişlerdir. Türkiye burjuva devriminin geriliğinin ve güdüklüğünün önemli nedenlerinden biri budur.

144. Birinci Dünya Savaşı'nda üstün gelen emperyalist devletlerin paylaşma ve işgaline karşı siyasal bağımsızlık mücadelesi ve Ekim Devrimi'nin emperyalistleri Türkiye'yi bölüşmekten caydıran etkisi Türk burjuva devriminin iki önemli dayanağı oldular.

145. Kemalistler, ulusal kurtuluş mücadelesinin temel toplumsal sınıflardan bağımsız, sivil-asker ulusal kadro ve güçlerin önderliğinde yürütülen ulusal demokratik bir devrim olduğunu, sonunda da "sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış" bir toplum ve devlet kurulduğunu iddia ederler.

146. Resmi ve Kemalist tarih görüşüne tepkiden ve Kürt hareketinin Kemalizme eleştirilerinden beslenen, ademi merkeziyetçi, sivil toplumcu bir dünya görüşünü benimseyen liberaller ve sol liberaller ise,

cumhuriyetin Osmanlı devletinin merkezi, despotik geleneğinin kesintisiz devamı olduğunu, bu sürekliliğin sivil toplumun oluşmasını, böylelikle de demokrasinin gelişmesini önlediğini savunurlar. Bu yaklaşımda toplumdaki tüm kötülüklerden sorumlu sınıfsal özü belirsiz soyut bir devlet ve onun karşısında da, yine içinde sınıfsal ayrışma ve mücadele olmayan "demokratik" bir sivil toplum vardır. Bu görüşe göre cumhuriyet, devleti kurtarmak isteyen Osmanlı bürokrasisinin son sığınağıdır. Bu iki yaklaşımın ortak yanı, devleti ve burjuva dönüşüm sürecini sınıflar dışı ve sınıflar üstü görmeleridir.

147. Dağılan ve paylaşım nesnesi haline gelen yarı-sömürge, pre-kapitalist, teokratik Osmanlı İmparatorluğu'nun yerine Misak-ı Milli olarak tanımlanan bir coğrafya üzerinde, *siyasal olarak bağımsız* bir burjuva ulus devlet kurulmuştur. Bu, tarihsel açıdan ileri bir adım olan tipik bir geç kalmış burjuva devrimidir. Hilafetin kaldırılması, laiklik, eğitimin birliği ve sekülerleşmesi, yeni Medeni Kanun, kadınlara hukuksal eşitlik tanınması vb. bu dönüşümün bir kopuş olduğunun hiçbiri sıradan olmayan kanıtlarıdır. Ticaret, sözleşme, mülkiyet ve miras haklarının yasal güvenceye kavuşturulması, devletin sermaye birikiminin ana aktörü olarak işlevlendirilmesi ve daha bir dizi önlem cumhuriyetin kapitalizmin önündeki

engelleri temizleyen bir burjuva devrimi olduğunun yadsınamaz göstergeleridir.

148. Ulusal kurtuluş savaşına önderlik eden Kemalist hareketi devrimci-demokrat, anti-emperyalist ya da kimilerinin zaman zaman yapmaya çalıştığı gibi anti-kapitalist bir yönelim olarak değerlendiren savlar temelsizdir.

149. Kemalizmin emperyalizmle uzlaşmacı karakterini, kapitalist yolu tercih etmesini, komünizm karşıtlığını "kanıtlayarak" Türkiye Cumhuriyeti'ni oluşturan dönüşümün burjuva devrimi olmadığını kanıtlamaya kalkışmak ise metreyle sıcaklık ölçmeye kalkmak türünden bir saçmalıktır.

150. Ulusal/burjuva devrim anti-sömürgeci bir devrimdi. 1917 Ekim Devrimi ve bu devrimin Türkiye'ye sıçrama olasılığı karşısında emperyalistler Türkiye'yi bölme/bölüşme siyasetlerini değiştirmek zorunda kaldılar. İngilizler ve Fransızlar 1919-1921 arasında Anadolu'nun bolşevikleştirilmesini çok yakın bir tehlike olarak görüyorlardı. Bu tehlikeyi savuşturmak üzere Kemalist iktidarla uzlaşma yolunu seçtiler. Temel hedefi bağımsız ulusal/burjuva devlet olan ve bu hedef için savaşma gücü göstererek direnen Kemalist önderlik bu uzlaşma için kendisinden

istenenleri yerine getirdi: 21 Kasım 1922'de Lozan Konferansı başladı. 4 Şubat 1923'te konferansa 2,5 aylık bir ara verildi ve bu arada, 17 Şubat 1923'te Türkiye'de İzmir İktisat Kongresi toplandı. İzmir İktisat Kongresi, emperyalistlerin istediği temel güvencelerin tümünü verdi: Türkiye kapitalist Batı kampında kalacaktır! Kapitülasyonlar kaldırılacak ancak Osmanlı borçları ödenecektir; karşılıksız kamulaştırma ve yabancı sermaye düşmanlığı yapılmayacaktır!

151. Bu süreçten çıkarılacak sonuçlar net ve açıktır. Bir: Kurtuluş *hareketi* emperyalist işgale, en azından emperyalistlerin desteklediği bir işgale karşı siyasal bağımsızlık hedefiyle yürütüldüğü ve sonunda bağımsız bir ulus-devlet kurulduğu için, hem nesnel hem öznel olarak anti-sömürgecidir. Yarı-sömürge Osmanlı İmparatorluğu yerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti emperyalistlerin istediği bir sonuç değildi; daha büyük bir tehlike karşısında kabul etmek zorunda kaldıkları bir çözümdü. Ulusal mücadele emperyalist güçlere karşı verildi. İki: Kemalist hareket üniter devletin varlığını korumak anlamında bağımsızlıkçı olmakla birlikte, programı, ideolojisi ve yürüttüğü siyasetle hiçbir zaman antiemperyalist olmamıştır. Emperyalizm, tekelci kapitalizmdir.

Yarı-sömürge devlet yerine siyasal olarak bağımsız bir devlet hedeflemek tek başına antiemperyalist bir tutum olarak nitelenemez. Tekelci, sömürücü, yayılmacı ve militarist bir sistem olan emperyalist/kapitalizme karşı olunmadan antiemperyalist olunamaz.

152. 1920'ler Türkiye'sinin sınıfsal kompozisyonu şöyle özetlenebilir: Rumeli'de, İstanbul'da ve Batı Anadolu'da oluşum ve gelişim halindeki ticaret burjuvazisi, kırda küçük üretici köylü, kentlerde zanaatkârlar, Osmanlı devlet aparatının büyük küçük, asker sivil görevlileri, aşiret reisi ve dinsel önder konumundaki büyük toprak sahipleri, topraksız yoksul köylüler ve İstanbul'da kümelenmiş küçük proletarya çekirdeği. Proletarya ve yoksul köylülük, birincisinin maddi, ikincinin sınıfsal zayıflığı/örgütsüzlüğü nedeniyle ulusal mücadele ve iktidar kavgasının tarafı olamadılar.

153. Aşağı yukarı bütün sınıf ve katmanlar kendi içlerinde ayrışarak, saflaşarak mücadelenin yanında ya da karşısında yer aldılar. İstanbul'daki ticaret burjuvazisi uzun zaman emperyalist işgalcilerin yanında yer aldı; Anadolu'da büyük toprak sahiplerinin ve tüccarların içinden de ulusal mücadeleye aktif katılanların, destek verenlerin yanı sıra İstanbul'daki hükümdarla işbirliği içinde ulusal güçlere karşı isyan

örgütleyenler çıktı... Çetelerden, düzenli orduya gerilla ve askerler, baştaki isteksizlik ve edilginliklerine rağmen ağırlıklı olarak köylülerden oluştu.

154. Ulusal mücadelenin güçleri esas olarak *siyasal* bir eksen ve etkinlik üzerinden bir araya getirilmiştir. *Erken siyasallaşan sermaye sınıfı, maddi varlığının ötesinde bir önderlik ve birleştiricilik kapasitesi göstermiştir.*

155. Mücadelenin önderliği, sınıfsal köken tartışmaları bir yana, ideolojik-siyasal çizgisinin içeriğiyle tastamam burjuva niteliktedir. Böyle bakıldığında tablo netleşmektedir. Mücadelenin, Kuvayı Milliye müfrezelerinden, Müdafayı Hukuk Cemiyetlerinden, gerilla gruplarından, Türk ve Kürt büyük toprak sahiplerinden, aşiret reislerinden, aydınlardan oluşan geniş cephesi Mustafa Kemal'in yürüttüğü karmaşık ve pragmatik siyasal uzlaşma ve taktiklerle örülmüştür. Kürtlerle, İslamcılarla ve hatta başlangıçta Türkiye'deki Bolşevizm yandaşlarıyla kurulan ittifaklar bu cepheyi oluşturmanın siyasal kaldıraçlarıydı.

156. Ulusal mücadelenin yeni ulus devlet iktidarına dönüştüğü süreçte Mustafa Kemal ve arkadaşları bu güçleri parçalayarak ve hepsini şiddet yöntemleriyle

tasfiye ederek iktidar blokunun dışına ittiler. Önce Bolşevik eğilim, Lozan Konferansı'ndan sonra Kürtler ve halifeliğin kaldırılmasıyla da İslamcılar tasfiye edildiler.

157. Ekim Devrimi'nin yaydığı bolşevikleşme dalgası yalnız emperyalistlerle Türk ulusçularının uzlaşma zeminini yaratmadı. Kuzey'den gelen "tehlike" karşısında Kemalist burjuvazi en başından antikomünizm silahına sarıldı. Mustafa Kemal ve öteki paşalar, Ekim Devrimi'ne ve komünizme en başından ve sınıfsal nedenlerle karşıydılar.

158. Düzen için komünizmin gerçek bir tehdide dönüşmesiyle birlikte, Rusya ile Fransa ve İngiltere arasındaki çelişkilere dayanan ve son döneminde Osmanlı'nın varlığını sürdürmesine olanak veren *denge politikası geleneği*, cumhuriyetin kurulmasından Sovyetler Birliği'nin dağılmasına kadar olan dönemde emperyalist-kapitalist sistemle Sovyetler Birliği arasındaki çelişki üzerinden yeniden üretilip sürdürüldü.

159. Komünist hareketin gücü, ülkedeki işçi hareketinden ve bu temelde örgütlenmiş bir partinin varlığından gelmiyordu. Büyük Ekim devriminin ve Bolşevizmin yüksek prestijinin yaydığı etkiler, Türkiye

toplumunda komünist düşüncelere açık genişçe bir alıcı kitle yaratmıştı. Çerkez Ethem komutasındaki Yeşil Ordu, TBMM' deki Türkiye Halk İştirakuyun Fırkası (THİF) ve TKP, alternatif bir cephe oluşturacak potansiyel taşıyorlardı. Yeşil Ordu Yunanlılarla savaşta önemli yararlılıklar göstermiş, halk desteğine sahip bir orduydu. THİF liderini Mustafa Kemal'in muhalefetine rağmen İçişleri Bakanı seçtirecek kadar güçlü meclis grubuna sahip bir partiydi; TKP komünist birikim ve kolları birleştirerek toparlanmış, Komintern'in desteğine sahip bir örgüttü. Mustafa Kemal ve arkadaşları üçlü gücün bloklaşmasının güçlü bir olasılık olduğunu gördüler ve bu tehlikeyi ortadan kaldırmak için, iyi düşünülmüş bir planı hiç zaman yitirmeden yürürlüğe koydular. 1921 başında, bir ay kadar kısa bir zamanda bu üç gücü de ortadan kaldırdılar. 6 Ocak'ta Yeşil Ordu dağıtıldı; 28 Ocak'ta Mustafa Suphi ve 14 yoldaşı Karadeniz'de boğduruldu. Aynı gün TBMM' deki THİF mensupları tutuklandılar.

160. 1924 ile 1938 yılları arasında 16 Kürt isyanı çıktı. Aşiret ve din ileri gelenlerinin önderlik ettiği, yer yer emperyalistlerce de körüklenen bu isyanların kanla bastırılması, askeri harekâtların Kürt halkının varlığını inkâr eden bir siyasetin devamı olması,

Cumhuriyetin kuruluşuna katılan Kürtler ile kardeşlik ilişkisine ciddi zararlar verdi.

161. Türk burjuvazisi, Türk milliyetçiliğini Kürtlerin inkârı ve onlardan bir düşman ulus yaratma temelinde geliştirdi. Türklerin Orta Asya'dan çıkarak dünyanın farklı yerlerine uygarlık taşıdıklarına dayanan Türk Tarih Tezi ve Türkçenin Orta Asya'da konuşulan bütün dillerin temeli olduğunu iddia eden Güneş Dil Teorisi en azından bir dönem Türk milliyetçiliğinin teorik tezleri olarak sunuldu.

162. Bunlar, Türk burjuvazisinin daha kurtuluş savaşının dumanlan tüterken ve daha ayakları üzerinde tam dikilmemişken bile ne denli gerici ve antidemokratik olduğunu gösteriyor. Ama bunların hiçbiri 1920 dönüşümünü, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu tarihsel anlamda ileri bir adım olmaktan çıkarmıyor.

163. Laiklik sosyalistlerin daha gerisini hiçbir koşulda kabul etmeyecekleri bir kazanımdır. İslamcı güçlerin, uleması, tarikatları, dergâhları, mürit ve yandaşlarıyla Ankara'daki merkezi devlet iktidarından uzaklaştırılmaları, eğitimin laik temelde birliğinin sağlanması önemli ve ileri adımlardı. Diyanet İşleri Başkanlığı ile dinin devlet denetimine alınması ise

başından itibaren Türkiye laikliğinin çelişkisi oldu. 80 yılın sonunda dini denetim altında tutmak isteyen devlet süreç içinde dinin denetimine girdi.

3. Kapitalist cumhuriyet

164. Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren bir burjuva devlettir. Kapitalist gelişmenin tarihsel olarak geciktiği ülkelerde kapitalist üretim biçiminin koşullarını ve dinamiklerini pazarı yaratarak, birikimin dış koşullarını sağlayarak, birikim sürecinin aktif öğesi rolünü üstlenerek *devlet* oluşturur. Burjuvazinin dünya çapında egemen sınıf, kapitalist üretim ilişkisinin evrenselleşmiş bir üretim ilişkisi olduğu koşullarda verili ülkede kapitalist devletin oluşması için burjuva sınıfın egemen olacak ölçüde gelişmiş olması gerekmez. Bir ülkenin cılız burjuvazisi devlet kanalıyla ve kapitalizmin dünya çapındaki egemenliğinden güç alarak önce kapitalist devleti sonra da daha gelişmiş kapitalist ilişkileri oluşturabilir. Türkiye'de böyle olmuştur.

165. Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte Kemalizm, burjuva sınıf bilinciyle donanmış örgütlü bir siyasi kadronun, iktidar olduğu coğrafyada kapitalizmi yerleştirme, egemen kılma hareketi olarak gelişti.

Cumhuriyet kopuşuna rağmen, bir sürekliliğin ve dönemin azgelişmiş ülkelerinin birçoğundan daha ileri bir örgütlülüğün anlatımı olan Türkiye devleti, kapitalizm yolundaki yürüyüşün başat aktörü oldu

166. Türkiye'de kapitalizmin gelişmesinin, aynı anlama gelmek üzere ülkenin sanayileşmesinin gerekli kıldığı sermaye ne yabancı sermaye ne de ülke içi sermaye olarak hazır değildi. O günkü uluslararası koşullar ve konjonktür içinde emperyalist sermaye özendirmelere rağmen Türkiye'ye yönelmiyordu. Ticaret ve tarım sermayesi ise yetersizdi. Bu koşullarda, sanayileşmeye yönelik sermaye birikiminin sağlanacağı tek kaynak yoksul halkın amansız ve vahşi sömürüsü temelinde *devlet*, tek yöntem *devlet kapitalizmiydi.*

167. Cumhuriyet'in ilk dönemindeki devletçilik ve planlamacılığa, "programlı devletçilik" söylem ve uygulamalarına, Mustafa Kemal'in devletçiliği liberalizm ve komünizm dışında bir üçüncü "ekol" olarak tanımlayan konuşmalarına rağmen, 1932-1939 dönemi devletçiliği kapitalist içerikli bir "milli sanayileşme" atılımı oldu. Kamuculuk, ideolojik bir ilke değil pratik bir ihtiyaçtı.

168. Mustafa Kemal'in deyişiyle "sosyalizm ilkesi-

ne" dayanmayan devletçilik "ferdin yapamayacağı işleri devletin yapması" formülünde anlatımını bulan bir devlet kapitalizmi olarak son biçimini aldı. Sınıf mücadelesini önlemek üzere planlı devletçilik öneren, bu yolla sosyalizme alternatif üretileceği iddiasında olan *Kadro* hareketinin akibeti üçüncü yolun olanaksızlığını gösterdi. Kapitalizmin bir devlet kapitalizmi olarak kurulmuş olmasının önemli sonuçlarından biri, büyük bir kamu sektörünün varlığı ve bu varlığın burjuvazinin farklı siyasal eğilimleri ve emekle-sermaye arasında çeşitli çatışma ve mücadelelere yol açması oldu.

169. Kurucu önderliğin asker kökenli olması, silahlı kuvvetlerle organik ilişkilerin devamı vb. Kemalizmi ve kuruluş dönemi Türkiye devletini "sınıflar üstü" ya da "küçük burjuva" olarak nitelendiren, düzeni bir tür "askeri vesayet rejimi" olarak tanımlayan tezlerin gerekçeleri olarak dün ve bugün öne çıkarılmaktadır. Tarihsel pratik ise açıkça tersini, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kendine özgü çıkarların değil, düzeni koruma ve kollama görevinin aktörü olduğunu göstermektedir.

170. 1940-1945 yılları arasında Türkiye'de savaş ekonomisi uygulandı. Üretimde, dış ticarette düşüş ve daralmalar yaşandı. Bu yıllarda katı fiyat dene-

timiyle, düşük fiyatla tarım ürünlerine el koyma politikalarıyla, karaborsacılık, istifçilik ve nüfuz ticaretiyle, halk kitleleri ezilip yoksullaştırılarak ilkel sermaye birikimi gerçekleştirildi.

171. Savaş yıllarında ticaret burjuvazisi ve tarım burjuvazisi güçlendi. CHP iktidarı, savaş zenginlerinin İstanbullu ve gayrimüslim kesimlerini Varlık Vergisi ile, büyük toprak sahiplerini Toprak Mahsulleri Vergisi, Köy Enstitüleri ve Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile tedirgin etti. Bunların son ikisini gerçekleştiremediği noktada düzenin daha geri bir noktada tutunması ve restore edilmesi gündeme geldi.

172. 1946-1950 döneminde devletçilik hem ideolojik hem pratik planda kaldırıldı. CHP'nin iktidardaki son kurultayı olan 1947 yılındaki 7. Kurultayı DP iktidarından önce, 1932-39 dönemi devletçiliğinin sona erdiğini ilan etti.

173. Savaş sonrasında Türkiye ABD emperyalizminin yörüngesine girdi. Yeni dönemde artık bağımsız bir sanayileşme modeli olan devletçiliğe de yer yoktu. Sermaye palazlanmış, yabancı sermayenin Türkiye'ye geliş koşulları olgunlaşmıştı. Truman Doktrini ve Marshall Planı'yla sağlanan askeri ve ekonomik yardımlarla birlikte yabancı sermaye girişlerinin yolu açılmıştı. Yardımın siyasal gerekçele-

rinden biri Türkiye'nin bütünlüğünün "Ortadoğu'da düzenin kurulması" için gerekli olduğu, Yunanistan ve Türkiye'den birinin "kaybedilmesi" durumunda ötekinin "komünizm"e düşebileceği biçimindeydi. 1950'lerde Türkiye fabrika aşamasına ulaşmış, 1960'larda sanayi burjuvazisi ve modern proletarya iki karşıt toplumsal güç olarak toplumsal-siyasal gelişmelere yön vermeye başlamıştı.

174. DP Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'na muhalefetten doğdu. Savaş döneminin halka ekonomik yoksullaşma, yokluk, şiddet ve baskı biçiminde dönen sonuçlarını, tek parti yönetiminin bürokratik, ceberrut yönetiminin biriktirdiği tepkileri arkasına alan DP'nin 1950'de iktidara gelmesi, Kemalistlerin iddia ettiği gibi "karşı devrim" değil, düzenin savaş sonrasında daha CHP iktidarı zamanında başlatılmış olan restorasyon sürecinin yeni bir aşamasıydı. Tüm muhalefet odaklarının üzerine şiddetle giden tek parti iktidarının yol verdiği tek muhalefetin, CHP'nin öteki yarısı Bayar-Menderes hareketi olması rastlantı değildi.

175. DP iktidarı buna rağmen ülkeyi kuruluştan beri yönetmekte olan iktidar blokunun çatlaması anlamına geliyordu. Kemalist geleneğin doğrudan temsilcisi "ikinci adam" İsmet İnönü'nün önderli-

ğindeki CHP'nin seçim kaybetmesi, kırsal oyların yığınsal biçimde DP'ye gitmesi, DP yöneticilerinin oy için bugün Fethullah Gülen'in devamcısı olduğu Saidi Nursi hareketini ve öteki tarikatları meşrulaştırıp arkalamaları vb. ise sonunda burjuvazinin farklı fraksiyonlarının toplumsal ve siyasal zeminde ayrışmasını hazırladı.

176. 1952'de NATO'ya girilmesiyle Türkiye Soğuk Savaş'ta ABD ve emperyalizmin Ortadoğu ve Sovyetler Birliği'ne yönelik sınır karakolu görevini üstlenmiş oldu.

177. DP iktidarını, aldığı oy desteğine bakarak bir "halk" ve "demokrasi" hareketi olarak değerlendirmek büyük bir yanılgıdır. Bu iktidar, hiçbir biçimde özgürlükçü değildi. İşçiye, topraksız köylüye, sola tutumuyla baskıcı, yasakçı ve gericiydi. DP iktidarı emperyalizme uşakça bağlı, daha iktidarının birinci yılında 1951 tevkifatıyla komünistlere, 1959'da 49'lar davasıyla Kürt aydınlarına saldıran, 6-7 Eylül 1955 provokasyon ve vandallığını örgütleyen, burjuvazinin en gerici kesimlerinin koalisyonuna dayanan, köylülüğü burjuvazinin hegemonyasına bağlayan bir iktidardı. DP, sanayi burjuvazinin yükselişte olduğu bir dönemde ticarete ve tarıma öncelik veren, izlediği kredi, dış ticaret siyasetleriyle devlet olanaklarını bu

sınıflar lehine kullanan çizgisini sürdürdü. Bu çizginin, güçlenen sanayi burjuvazisinde hoşnutsuzluk yaratması kaçınılmazdı.

178. Dış ticarette daralma ve açıkların büyümesi, dış baskılar sonunda 4 Ağustos 1958'de devalüasyona gidildi. Dış ticaret denetimleri gevşetildi. Milli Korunma Kanunu uygulamaları durduruldu. Bu "istikrar" önlemleri 1961'e kadar uygulandı. Emek gelirlerinin düşürülmesi yönünde baskı ve rejim sarsıntıları yaratan bir operasyon olan devalüasyon Menderes hükümetini de ciddi biçimde sarstı.

179. 27 Mayıs, toplumsal desteğini Demokrat Parti iktidarına, bu iktidarın bir "milli irade" diktatörlüğü kurma, dinci gericiliği okşama, Türkiye'yi "küçük Amerika" yapma yönelişlerine karşı biriken hoşnutsuzluk ve öfkeden, işçi sınıfı ve kamu görevlileri başta olmak üzere, kentli sınıfların yaşam koşullarını kötüleştiren ekonomik politikalara tepkiden, sanayi burjuvazisinin hoşnutsuzluğundan, aktif öğrenci gençlik ve aydın muhalefetinden alan, emir komuta zinciri dışında başlamış bir askeri müdahaleydi. Bundan sonra NATO'cu generaller ordu içindeki 27 Mayıs türünden olağan ordu hiyerarşisini bozan çıkışları ve sol eğilimli girişimleri kuşatıp yok etmeyi başta gelen görevleri saydılar.

180. 1961 Anayasası "özüne dokunulamaz" temel hak ve özgürlükleriyle, "sosyal hak" kavramını metnine alması, devleti bu hakları gerçekleştirmekle görevlendirmesiyle, siyasal partileri demokratik düzenin vazgeçilmez unsurları arasında saymasıyla ve daha birçok düzenlemesiyle burjuva demokrat hükümler içeren bir anayasaydı. İkinci meclis Senato, Anayasa Mahkemesi, yargı bağımsızlığı, üniversite özerkliği çoğunluk iktidarını ve diktasını sınırlayan, birbirini denetleyen düzeneklerdi. Yasaların tartışılarak, farklı kurullarca onaylanarak çıkarılması, sonra da Anayasa Mahkemesi tarafından anayasaya uygunluklarının denetlenmesi demokratik düzenlemelerdi. 1961 Anayasası solu ve sosyalizmi yasaklayan özel bir hüküm içermiyordu. Öte yandan, 1961 Anayasa'nın "kurucu asli iradesi"nin askerler olduğunu gösteren iki düzenlemesi MBK üyelerine "Tabii Senatör"lük verilmesi ve rejimin gerici-otoriter "üst" kurumu rolünü üstlenen Milli Güvenlik Kurulu'nun oluşturulmasıydı.

181. 1980'e kadar Türkiye'de "ithal ikameci", aynı anlama gelmek üzere iç pazara yönelik sermaye birikim rejimi uygulandı. Sanayi sermayesi birikimin belirleyici alanı haline geldi. İşçi sınıfı toplum ve siyaset yaşamına güçlü biçimde ağırlığını koydu. Halk

sınıfları temel hak ve özgürlüklerini en ileri düzeyde bu dönemde kullandılar.

182. 1960-1980 döneminde, dünyadaki ve Türkiye işçi sınıfı hareketindeki gelişmelere bağlı ve koşut olarak sol, sosyalist hareket de yükseldi; toplumsal çapta bir etki ve güce ulaştı. Türkiye solu yarattığı sosyalist aydınlanma hareketiyle, her türlü başkaldırı ve hak arayışı ile insanlığın toptan ve toplumsal kurtuluş hedefi arasındaki bağı kurup güçlendirmesiyle, halkların kardeşliğini eylemde mücadelede göstermesiyle, kendisi için ayrıcalıklar peşinde koşan uyruk bilinci yerine hakkını arayan, hak ve özgürlüklerini kullanan yurttaşlık bilincini öne çıkarmasıyla, antiemperyalist mücadele ve bilinci bilemesiyle, sömürünün, vurgunculuğun, tefeciliğin, her türlü baskı ve zulmün ayıp, hatta toplumsal suç sayıldığı bir toplumsal ahlâk anlayışını mayalandırmasıyla, toplum yaşamının bütün alanlarına siyasete, bilime, kültüre nitelik kazandırmasıyla Türkiye'ye ve Türkiye insanına önemli katkılar yaptı.

183. Emek, işçi sınıfı, bu dönemde, toplumsal yaşamın, sınıf mücadelesinin başat bir öğesi olarak öne çıktı. Sol hareket en çok tarihin bu döneminde işçi-emekçi sınıflarla bağlandı. Türkiye'de emekçilerin sendikal örgütlülüğü en çok bu dönemde gelişti.

Emekçilerin çalışma ve yaşam koşulları en çok bu dönemde iyileşti. Sendikalaşma hem bir yasal hak olarak, hem de fiilen "tüm çalışanları" içine alan bir pratik olarak bu dönemde yükseldi.

184. İşçi sınıfının yükselen mücadelesi belli bir noktadan sonra sermaye birikim rejiminin en önemli sorunu haline geldi. 1970'li yıllarda burjuvazi, artan işçi ücretlerinin ve işçi haklarının kendisi için taşınamaz bir yük haline geldiğinden, sermayenin uluslararası pazarda rekabet gücünü zayıflattığından, yabancı sermayenin Türkiye'ye gelişini engellediğinden söz etmeye başladı.

185. 15-16 Haziran 1970'de, Türkiye işçi sınıfı gelişmesini, birliğini, mücadele gücünü ortaya koyan büyük eylemiyle toplumsal muhalefetin başını çeken sınıf olduğunu dosta düşmana gösterdi.

186. 12 Mart 1971 askeri "muhtıra" ve müdahalesi, 15-16 Haziran büyük işçi kalkışmasına verilen ilk yanıttı. "Toplumsal uyanış ekonomik gelişmeyi aştı" saptamasından, anayasal hak ve özgürlüklerin Türkiye'ye "bol" geldiğinden hareket eden darbecilerin amacı, işçi sınıfı mücadele ve örgütlülüğünü, sosyalist hareketi geriletmek, temel hak ve özgürlükleri kısıtlamak, yürütmeyi ve devleti güçlendirmekti. Teşhiste ve çözümde iktidardaki Demirel'le onu

indiren generaller ve kurulan güdümlü hükümetler arasında hiçbir temel fark yoktu.

187. 12 Mart darbesi, sol için bir gerileme hatta yenilgi oldu. Ama toplumun solu algılamasında olumsuz bir gelişmeye yol açmadı. Halk kitlelerinin sola olan ilgi ve sempatisinin 12 Mart'tan sonra eksilmeden sürmesi, esas olarak *1971 devrimcilerinin özverili direnişlerine borçlu olduğumuz bir sonuçtur.* Orgeneral Memduh Tağmaç önderliğinde gerçekleştirilen darbe solun THKP-C, THKO, TKP/ML gibi silahlı devrimci örgütlenmelerine ciddi darbeler vurdu; önderlerini katletti. 12 Mart ücretleri gerileten, taban tarım fiyatlarındaki artışı durduran uygulamalarına, anayasanın kimi maddelerini değiştirmesine rağmen müdahale gerekçesi olan nedenleri ortadan kaldıramadı. Solu sindiremedi.

188. 12 Mart'ın en önemli başarısı Türk Silahlı Kuvvetleri'nde gerçekleştirdiği iç darbedir. 12 Mart ordu içindeki solcu ve halkçı eğilimleri tasfiye ederek 12 Eylül'ün en önemli koşullarından birini yerine getirdi.

189. 12 Mart'ta başlananı 12 Eylül tamamladı. Tekelci sermaye ve Türkiye gericiliği işçi sınıfı ve sosyalist harekete tepkisini üniformalı sermaye eliyle ortaya koydu. Yönetenler, sol hareketin oluşturduğu

gerçek "tehdit" ve meydan okumanın ötesinde derin bir sınıf korkusuyla karşı-devrimci şiddete, teröre başvurdular. 12 Eylül'ün hedefi, solu, işçi-emekçi hareketini ezmek, dağıtmak, tutunduğu bütün alanlardan sökmek, öncü kadrolarını imha etmek, solun Türkiye'ye kattıklarını bütün izleriyle toplumsal yaşamdan, yalnızca toplumsal yaşamdan da değil *toplumsal bellekten* silmekti.

190. 12 Eylül, sermayenin merkezileşmesinin, yoğunlaşmasının, tekelleşmesinin yeni bir aşaması oldu. "İthal ikameci" denilen sermaye birikim modelinden "ihracata yönelik sanayileşme"ye geçişle, Türkiye "pazar"ı "dışarıya" açılırken Türkiye kökenli tekelci sermaye de dışa açıldı. 12 Eylül, Türkiye tekelci sermayesinin ve emperyalizmin yeni gereksinmelerini karşılayacak, Türkiye'nin emperyalist hiyerarşide basamak atlamasını sağlayacak bir program uyguladı.

191. Bir sınıftan alınmadan başkasına verilemiyor. Darbeden önce hazırlanan, ancak darbeden sonra, özellikle de Özal hükümeti tarafından "geliştirilerek" uygulamaya konulan "24 Ocak kararları"yla Türkiye'de, emekten sermayeye, küçük ve orta sermayeden büyük ve tekelci sermayeye büyük gelir transferleri gerçekleştirildi.

192. 1978/79 ile 1984 arasında, sınai üretimde %23'e, emek verimliliğinde % 18'e yaklaşan artışların gerçekleştiği bir zaman aralığında, imalat sanayi anket ve sayımlarına göre reel ücretler % 26,6 oranında geriledi. Tarım gelirleri, tarımdaki küçük üretici köylü gelirleri azaldı. 12 Eylül emekçilere yalnız siyasal değil, aynı zamanda ekonomik şiddet uyguladı.12 Eylül 1980'de "ihracata yönelik" birikim modeli olarak sunulan, emperyalist merkezler, IMF ve DB eliyle sürekliliği ve denetimi sağlanan bir strateji çerçevesinde "yapısal uyum" programları uygulandı.

193. 12 Eylül, kendisiyle 2002 AKP iktidarı arasındaki kısa yolu üç temel üzerinde inşa etti. Bir: Egemenlerin, burjuva fraksiyonların toplumsal ekonomik programını tekleştirdi. İki: Kendisinden öncesiyle sonrası arasına, önceki kuşaklarla sonrakiler arasına fiziki şiddet, terör ve ideolojik bombardımanla yüksek duvarlar ördü. Üç:12 Eylül, Kemalizmi dilinden düşürmeyen generaller eliyle, Türkiye'ye yüksek dozda dinci ve ırkçı gericilik aşısı yaptı. 12 Eylül, yalnız önleyici/karşıverimci bir darbe değil, emperyalizmin kuklası generaller eliyle, şiddet eşliğinde uygulamaya konulan gerici bir transformasyon hareketidir..

194. 12 Eylül'le ilerici damarları kesilen, tarihsel ola-

rak oluşmuş sınıfsal ve siyasal dengeleri alt üst edilen Türkiye'de emperyalizme eklemlenme yönelişinin ve siyasal gericiliğin bu ölçüde derinleşip kökleşmesinin önemli iki "dış" nedeni ise 1980'lerle birlikte emperyalizmin yöneldiği yeni ekonomi/siyaset stratejisi ve 1991'de Sovyetler Birliği'nin çözülmesidir.

4. BOP, Türkiye ve AKP iktidarı

195. Büyük Ortadoğu Projesi (BOP), ABD'nin genel dünya stratejisinin çok önemli bir parçasıdır. Ortadoğu petrolün en önemli toprağı, petrol hegemonya kavgasının en önemli silahlarından biridir. Ortadoğu'ya odaklaşan kavga özünde petrol ve hegemonya kavgasıdır. ABD petrole, ulaşım yollarına egemen olmak, aynı zamanda Avrupa ile Rusya'yı, Rusya ile Çin'i, Rusya ile Akdeniz ve Hint Okyanusu'nu birbirinden yalıtmak istiyor. Ortadoğu, aynı zamanda sistemin çözümsüz çelişkisi olan ortalama kâr oranlarının düşmesine ve sermayenin değersizleşmesine karşı kapitalizm açısından derinleştirilecek bir kapitalist pazar ve ekonomik etkinlik alanı olarak önem kazanıyor.

196. Türkiye, BOP coğrafyasında, ABD bağlaşığı bir ülkedir. ABD'nin Irak'ı işgalinin öncesinde Tür-

kiye siyasetinde Ecevit hükümetinin istifa etmesi ve erken seçime gidilmesiyle başlayan, 3 Kasım 2002'de Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) tek başına iktidara gelmesiyle sonuçlanan gelişmeler BOP eksenindedir.

197. 14 Ağustos 2001'de kurulan, Ocak 2002'de Recep Tayyip Erdoğan'ın ABD gezisiyle önü açılan, 3 Kasım 2002'de tek başına iktidar olan AKP, ABD tarafından projelendirilip oluşturulmuş, varlığı ve geleceği ABD'ye bağlı bir partidir. AKP, Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki geçmişi ve güçlü ekonomik temelleri olan ilişkileri ise hem bu emperyalist odağa da eklemlenmek, hem de rejim içindeki konumunu güçlendirmek için değerlendiriyor.

198. AKP, küresel sermayenin yeni merkezine göre konumlandığı için Türkiye kökenli tekelci sermayenin de has partisi oldu. Sermayenin *güç merkezi*, dünya pazarına açılan, küresel sermayeyle bütünleşen, kendi ulusal devletinden çok emperyalist merkezlere, bu merkezlerin denetimindeki uluslararası kuruluşlara bağlanan sermayeye doğru kaydı. Türkiye'de büyük sermaye en başından tekelci olarak doğdu ve geleneksel "merkez sağ" da asla "ulusal" burjuvazinin temsilcisi olmadı. Yenilik, Türkiye kökenli sermayenin zaman içinde ilerleyen küresel ser-

mayeyle bütünleşme düzeyinin, onu ülke ve üniter devlet kavramlarına bağlılıktan uzaklaştırması, emperyalist bir sermayeye dönüştürmesi noktasındadır. AKP ile sermaye arasındaki örtüşme bu düzlemde gerçekleşti.

199. Emperyalist bölücülük ve gericilikle, Türkiye geleneksel dinci gericiliği de aynı düzlemde birleşiyorlar. Birbirlerini güçlendiriyorlar. Emperyalizm, Ortadoğu'daki İslamcı direnişi kırmak, kendisine bağlı İslamcı cepheyi güçlendirmek ve Türkiye'yi kendi içinde bölerek daha kolay çekip çevirmek üzere siyasal İslama ve AKP'ye destek veriyor. Siyasal İslam, ABD'nin Kürt stratejisinin de temel kartlarından biri, Kürt ve Türk işbirlikçilerinin, gericilerinin kendi denetimleri dışındaki Kürt hareketini tasfiye hareketlerinin de birleştirici düzlemidir.

200. 22 Temmuz 2007 seçimlerini kazanan, 5 Kasım 2007'de ABD ile güven tazeleyen, ABD inisiyatifinde Genelkurmayla arasındaki sorunları çözmüş, en azından ertelemiş görünen AKP, devleti ve toplumu programı doğrultusunda dönüştürmek üzere yeni bir taarruz başlattı. Doğrultu ve eylem programı açıktır: ABD'ye tam bağımlı, BOP operasyonlarında taşeronluk yapmaya tam hazır, ülke ekonomisini küresel ve onunla bütünleşmiş yerli te-

kelci sermayenin ekonomik programlarına tam endeksleyen, sermayenin emeğe taarruzunu sistematik ve sürekli kılan korporatist (loncacı, cemaatçi), otoriter, İslamcı bir Türkiye, bir biat ve itaat toplumu inşa etmek!

201. Bu gidişe şu ya da bu nedenle karşı olan muhalefet dinamikleri ise düşünsel, sınıfsal, siyasal ve fiziksel olarak dağınık, örgütsüz ve yönsüzdür.

5. Kürt hareketi

202. Osmanlı İmparatorluğu bağrından 24 devlet çıkaran çok uluslu bir devletti. Birinci paylaşım savaşında Kürdistan toprakları dört ayrı devlet arasında bölüşüldü. Türkiye Cumhuriyeti, Türklerin ve Kürtlerin emperyalist işgale karşı birlikte yürüttükleri kurtuluş savaşının sonunda kuruldu. Savaş sırasında oluşturulan ilk mecliste Türklerle Kürtler birlikte temsil edildiler.

203. Cumhuriyetin kurulmasından ve Lozan anlaşmasından sonra bu birlik ve bağlaşıklık bozuldu. Kemalistler, emperyalistlerle genç Sovyet Cumhuriyeti arasındaki dengeden yararlanarak kurdukları cumhuriyetten Kürtleri dışladılar. Ulusçuluk, "düşman ulus" yaratmadan yapamaz. Türk burjuvazisi

cumhuriyet döneminin Kürt isyanlarını da gerekçe yaparak Kürtlerin ulusal varlıklarını yok sayan ve zora dayanan asimilasyon (özümseme) siyasetlerine yöneldi.

204. Emperyalizmin kapitalizm öncesi ilişkilere eklemlenerek egemenliğini sürdürme yönündeki genel eğilimi, Türkiye egemenlerinin Kürdistan feodal ağa ve tarikat şeyhleriyle kurdukları bağlaşıklık, Kürtlere bir gün kopacak düşman ulus gözüyle bakılması vb. nedenlerle Türkiye'deki genel kapitalistleşme, sanayileşme Kürdistan'a eşitsiz ve gecikmeli olarak yansıdı. Ekonomik geri kalmışlık bölgenin kaderi olurken, on binlerce oya bir kişinin, bir ailenin hükmettiği feodal ilişkiler burjuva politikacıların av alanı olarak korundu. Sanayisizliğin, işsizliğin, okulsuzluğun Türkiye'nin batısına sürdüğü genç emekçi nüfus, Türkiye işçi sınıfının en çok sömürülen, ezilen, horlanan kesimini oluşturdu.

205. Kürt nüfusunun çok önemli bir bölümü Türkiye'nin Batı'sında yaşıyor. Türkiye proletaryası ağırlıklı olarak Kürt ve Türk işçilerden oluşuyor. Bu iki etmen, Kürt hareketine ulusal karakteri yanında "Türkiyeli" ve emekçi bir karakter kazandırıyor.

206. 1960'lı yıllarda Türk ve Kürt solcuları ve sosyalistleri yollarını birleştirmişlerdi. Türkiye sol ha-

reketi, ideolojik-siyasal, sınıfsal temsil konularındaki eksiklik ve zayıflıkları nedeniyle bu tarihsel fırsatı değerlendiremedi. 1970 sonlarından itibaren Türk ve Kürt devrimcilerinin yürüyüş kolları birbirinden ayrıldı.

207. Geriden de gelse kapitalist gelişme, Türkiye Kürdistan'ını dört parçanın en ilerisi haline getirirken, 1980 sonrasında Kürt aydınlarının öncülüğünde yoksul köylülüğe dayanarak geliştirilen, başlangıçta anti-emperyalist hatta sosyalist eğilim taşıyan silahlı hareket Kürt halkını kitlesel ölçekte mobilize ve politize etti. Bu gelişme, Kürt halkında bir uyanış, siyasallaşma, düzen dışı bir hareketlenme yaratırken, Türkiye'yi yönetenler savaşı, şoven ulusçuluğun ve gericiliğin pistonu olarak, aynı zamanda devlet içindeki faşizan vurucu çeteciliği sürekli kılmanın gerekçesi olarak değerlendirdiler.

208. 12 Eylül sonrasında dağınıklık ve likidasyon burgaçlarından çıkamayan Türkiye işçi ve sosyalist hareketi Kürt dinamiğiyle iki halkın ortak geleceği, dayanışması ve mücadelesi doğrultusunda eşit, devrimci ve ilkeli bir ilişki geliştiremedi. Savrulmalar ve eksen kaymaları yaşandı. Tüm bunlar, Türkiye sol ve sosyalist hareketinde Kürt sorunu temelli paradigma bunalımlarına zemin hazırladı.

209. Kürt yoksul köylülüğüne ve genç Kürt aydınlarına dayanan Kürt hareketi ise 1970'li, 1980'li yıllardaki sol, antiemperyalist çizgi ve söylemini 1991 sonrasında tümü kendisinden kaynaklanmayan uluslararası, bölgesel ve konjonktürel nedenlerle sürdüremedi. Bu hareket bugün, çelişkili bir süreçten geçiyor. Sosyalistler, "siyasal çözümü" ABD ve AB emperyalizmiyle bütünleşme ve işbirliğinde arayan siyasetlerle mücadele edecek, Kürt hareketi içinden filizlenebilecek antiemperyalist eğilim ve çizgileri ise tüm güçleriyle destekleyecek, Kürt işçi ve emekçileriyle birleşmek için ardıcıl çaba göstereceklerdir.

210. Emperyalist paylaşımın, petrol ve hegemonya kavgalarının odak noktasında ve tarihsel olarak Arap, Türk ve Fars devletlerinin içinde biçimlenen Kürt ulusal hareketi artık uluslararası bir sorundur. Yalnızca dört ülkenin egemenlerini ilgilendirmiyor. Emperyalizm doğrudan devrededir.

211. ABD ve AB emperyalistleri, Kürt sorununda, Irak'taki Kürt devletini desteklemek ve kabul ettirmek; Kürt etmenini İran, Suriye ve Türkiye'yi denetimde ve inisiyatif alanında tutmak üzere bir "koz", bir kart olarak kullanmak; Kerkük petrollerine egemen olmak, bunlar için de dört parçadaki Kürt hareketini denetimleri altına almak biçiminde özetle-

nebilecek bir strateji izliyorlar. Irak'taki Kürt devleti daha şimdiden BOP'un ana üslerinden biridir.

212. Bugün Kürt ve Türk halklarının birliğini koruyup geliştirecek tek ortak hedef, ortak düşmana, emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı mücadele etmektir. Emperyalistlerin Kürtleri, Arapları ve Türkleri daha fazla kırmasını, birbirine kırdırmasını önleyecek, bu halkların geleceklerini kendi ellerine almasını sağlayacak tek çare emperyalizme ve kapitalizme karşı emek ve kardeşlik cephesinde buluşmaktır. Uzun erimde sonuç alacak tek doğru siyaset bu çizgideki ilkeli siyasettir.

213. Türkiye sosyalistlerinin başta gelen görevi, Türkiye işçi sınıfını, emekçi halkını sosyalizme, ilkeli siyasete kazanmaktır. Bunu ise ancak, güçlü ideolojik ve sınıfsal temele oturan, asli misyonunu üstlenen bir hareket yerine getirebilir. Bu konumda olmayan bir hareketin Kürt hareketiyle ilişkisi ise, ya ezen ulusun ideolojik siyasal sınırları içinde davranmaya, ya da siyaseten var olmaya devam edebilmek için Kürt kuyrukçuluğuna yol açmaktadır. İki tutum da sosyalizme ve kardeşliğe hizmet etmemektedir.

214. Kürt varlığına inkârcı, imhacı, şoven bakış ve yöntemlerle yaklaşan ezen ulus milliyetçiliğine karşı, sınır ötesi operasyondan siyasal hak ve özgürlüklerin

engellenmesine, Kürt illerinde ayrı asgari ücret uygulaması tasarımlarından partilerin kapatılmasına, dil ve kültür üzerindeki her türlü baskıdan mevsimlik Kürt işçilerine reva görülen dışlama ve horlamaya kadar bu milliyetçiliğin kendini ortaya koyduğu her eyleme karşı mücadele etmek görevimizdir. Ezilen ulus emekçileriyle birleşmenin yolu ezen ulus milliyetçiliğine karşı etkili ve güçlü bir mücadele yürütmekten geçmektedir.

215. Kürt sosyalistlerine, devrimci demokratlarına düşen ise, emperyalizmin ipiyle kuyuya inilemeyeceği bilinciyle davranmak, Kürt burjuva ve toprak ağalarının, Barzaniciliğin gerici yüzünü, Kürt proleterlerinin ve emekçilerinin gerçek dostunun Türk ve diğer dünya proleterleri olduğunu halka göstermek, emperyalizme ve kapitalizme karşı ortak mücadeleyi gerçek kurtuluş yolu olarak öne çıkarmaktır.

6. Sosyalist devrim, sosyalist cumhuriyet

216. Kapitalizmin dünya ölçeğinde yarattığı yıkıma, yol açtığı sorunlara, sosyalizm bir sistem olarak ancak dünya ölçeğinde yanıt verebilir. Öte yandan, işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşullarındaki sorunlar

başta olmak üzere, toplumun çoğunluğu açısından çözülmesi yakıcı bir gereksinme durumuna gelmiş sorunların çözümü yolunda, işçi sınıfının devrimci iktidarının atabileceği pek çok somut adım vardır.

217. Bu somutlamanın kalkış noktası, işsizlik, uzun ve ağır çalışma koşulları, sosyal güvence yetersizliği, ulusal-cinsel bölünmüşlük, baskı, sağlık, barınma, ulaşım, zihinsel ve entelektüel gelişim sorunları gibi, doğrudan üreticilerin çalışma ve yaşam koşullarına ilişkin acil başlıklardır. İnsanlığın tüm tarih boyunca biriktirdiği zenginliklerin, ulaşılan teknolojik düzey ve üretim kapasitesinin bu sorunların çözümünü fazlasıyla mümkün kıldığını ortaya koymak ve bu eksende proletarya diktatörlüğünün insanlığa verebileceklerini bütün açıklığı ile sergilemek ise, emekçileri, yeni bir dünya yaratma mücadelesine *kazanmanın* önemli yollarından birisidir. Bilim ve teknolojideki, üretici güçlerdeki gelişmelere, toplumsal üretim ve zenginliğe dayanarak insanlığı topyekûn özgürlüğe taşıyacak bir dünyanın kurulabilmesinin olanaklarını ve bu dünyanın gerçekçiliğini bütün açıklığı ile ortaya koymak, önümüzdeki önemli görevlerden biridir.

218. Zenginliklerinin dolaysız biçimde toplum gereksinmeleri doğrultusunda seferber edileceği,

toplumun geneli açısından çalışma ve yaşam koşullarında önemli kazanımların sağlanacağı geçiş döneminin ayırt edici özeliği, işçi sınıfının devlet olarak örgütlenmesi ve yalnızca uygulayan değil, aynı zamanda her alanda karar alan özne olarak egemen ve yönetici sınıf konumuna yükselmesidir. Bu anlamıyla geçiş dönemi ve proletarya diktatörlüğü, temel olarak siyasal karakteriyle tanımlanan bir dönemdir. Kapitalizmden komünizme geçiş sürecinde "ne yapılacağı" sorusuna verilen yanıt kadar ve hatta bundan da önce, yapacak olanın sınıfsal karakteri önemlidir. Komünistler açısından bu sorunun yanıtı nettir: *Kendisini devlet olarak örgütlemiş işçi sınıfı!*

219. Toplumsal bir sistem olarak sosyalizmin, kapitalizmin bağrında ortaya çıkarak serpilmesi olanaklı değildir. Ancak, kapitalizmden komünizme geçiş sürecinin devrimci iktidarı olan proletarya diktatörlüğü, bir devlet biçimi olarak değilse bile, işçi sınıfının yönetime katılma, karar ve iktidar organları olarak, kapitalizmin bağrında tomurcuklanır. Devrimci durumlarda, önceden öngörülemeyecek biçimlerde ortaya çıkan bu nüveler, devrimci öznel etmenin de katkısıyla işçi sınıfının ayaklanma ve iktidar organları niteliği kazanırlar. Bu tipte örgütlülükler ortaya çıkmadan, iktidarın bir sınıftan diğer bir sınıfa

geçmesi anlamında siyasal bir devrim de gerçekleşemez.

220. Proletarya diktatörlüğünü somut ve elle tutulabilir bir hedef haline getiren komün, Sovyet ya da aynı tipteki şimdiden öngöremeyeceğimiz iktidar organları, ortaya çıkmak için kimseyi beklemez, siparişle de kurulmazlar. Bu nedenle komünistler, yapay komün-sovyet tipi örgütlenme çağrıları yapmazlar. Ancak, işçi sınıfının, kendi devriminin ve emeğinin sonuçlarına egemen olabilmesi için, kapitalizm içerisinde, mümkün olan her zeminde, yönetim becerisini arttıracak araç ve yöntemleri öne çıkarır, var olan burjuva karar ve iktidar yapılanmalarının pratikteki eleştirisi sürecinde işçi sınıfının öz örgütlülüğünü geliştirirler.

221. Bu bakış açısıyla, komünistler açısından proletarya diktatörlüğü ve o anlama gelmek üzere sosyalist cumhuriyet tasarımı, kapitalizm koşullarında işçi sınıfının genel ve ortak çıkarları ekseninde iktidara aday bir sınıf olarak örgütlenmesi ve bunun gerektirdiği araç ve yöntemlerin somutlanması ekseninde ele alınır.

222. Saf bir işçi devrimi, saf bir işçi iktidarı olamaz. En başta proletaryanın iktidarı alması ve koruması,

tarihsel çıkarları egemen düzenle çelişki içinde olan geleneksel ve yeni küçük burjuva katmanların, kır ve kent yoksullarının devrim ve sosyalizm tarafına kazanılmasına bağlıdır. Devrimci sınıf, amaç ve ilkeleri temelinde, doğrudan karşı alınacak, tarafsızlaştırılacak ve kazanılacak toplumsal güç ve akımları ayıran ve ayrıştıran, devrimin siyasal ordusunu oluşturan bir strateji ve siyaset izler. Bu temelde bağlaşıklıklar kurar. Bağlaşıklık ve hegemonya, proleter devrim sürecinin birbirinden ayrı ele alınamayacak iki vazgeçilmez kaldıracıdır.

223. İşçi sınıfının siyaset zemininde aktif bir özne olarak yer alabilmesi, öncelikle, tarihsel ve siyasal çıkarlarının ifadesi olan bir çizginin, somut siyaset zemininde var edilebilmesinden geçmektedir. Bu çizgi, doktriner bir zeminde komünizmin teorik doğrularının vaaz edilmesi ile değil, yaşanan dünyanın, bu dünyadaki egemen eğilimlerin ve siyaset zeminini bölen ayrıştırıcı eksenlerin işçi sınıfı açısından somut ve eleştirel değerlendirmesinin ortaya konulmasıyla, günün somut ve gerçek sorunlarına, sınıfsal bir bakış açısıyla yanıt verilebilmesiyle, işçi sınıfı ile bu temelde canlı bağların kurulabilmesiyle oluşturulup geliştirilebilir.

224. Emperyalizmle bütünleşen kapitalist Türkiye

Cumhuriyeti, kritik bir dönemeçten, tüm sınıfları kesen bir ayrışma ve çatışmanın içinden geçiyor. Türkiye'yi emperyalizme tam teslim bir İslam cumhuriyetine *dönüştürmek* isteyenlerle, laik/üniter devleti *korumak* isteyenlerin iki ucunda yer aldığı bu mücadelenin konusu, devletin ve düzenin kapitalist içeriği değil. Tekelci kapitalizmi koruma ve kollamada iki tarafın öncüleri ve sözcüleri aynı cephedeler. Biz bu cepheleşmenin doğrudan tarafı değiliz. Ama toplumu saran bu kavganın dışında kalma şansımız da yok. Tarihin kezlerce gösterdiği gibi, devrim ve sosyalizm, ancak verili toplumu ve sınıfları ilgilendiren temel sorunlara emek/sosyalizm programıyla tarihsel "çözüm" ürettiği ölçüde gerçek seçenek haline gelir. Türkiye'nin nereden gelip nereye gitmekte olduğu, bu tarihsel yolculuk içinde sosyalistlerin konumu, tutumu ve bugün ne yapılması gerektiği tarihin ve günün sorularıdır. Aşağıdaki tezler, siyasal bakış ve tutumumuzu özetlemektedir.

225. Liberal ve sol liberaller, "militarist vesayet devleti"ni etkisizleştirdiğini düşündükleri ABD ve AB destekli AKP programını onaylıyorlar. Devletin sınıfsal ve emperyalizmin işbirlikçisi özüyle ilgili temel bir farklılığa dayanmayan çatışmada AKP'yi "ehveni şer", karşısındakileri devletin kendi-

si olarak görenler, son çözümlemede "sivil"lik, hatta "demokrat"lık atfettikleri AKP'nin yanında yer alıyorlar.

226. Başta Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) olmak üzere, "cumhuriyet kurum" ve kuruluşlarının, bir bölüm Kemalist aydının önderliğindeki "laik" muhalefet ise bu önderliğin ideolojik-siyasal zayıflığı, emperyalizm karşısındaki özürcü tutumu, ufuksuzluğu, savunmacı, yasakçı, milliyetçi, idareyi maslahatçı konumu ve yükselen değil, çözülen bir eğilimi temsil etmesi nedeniyle, toplumdaki ilerici-bağımsızlıkçı-laik birikim ve enerjiye set çekiyor. ABD'yi stratejik bağlaşık olarak, AB'yi hala peşinde koşulacak bir hedef olarak gören, Kürt hareketine terör, inkâr ve imha kavramlarıyla yaklaşan, her adımda sermayenin emeğe taarruzunu onaylayan bir çizgi halka güven vermiyor, tutarlı ve etkili bir laiklik mücadelesi de yürütemiyor. Söz konusu iki eğilim de, esas olarak bağımsız sosyalist hareket kendini bir seçenek olarak ortaya koyamadığı için etkili oluyor ve etkili oldukları ölçüde devletin ve düzenin kapitalist içeriğini meşrulaştıran, sınıfsallığı geri iten, emekçi sınıfları siyasetsizliğe mahkûm eden bir işlev görüyorlar.

227. Bu iki eğilimin dillendirdikleri "demokratikleş-

me" ve "laikliği koruma" kurguları gerçekçi değildir. Yüzde 46,5 oranındaki oyu "milli irade", milli iradeyi otoriter-İslamcı bir devlete geçişin meşruluk gerekçesi sayan AKP'den demokrasi ummak ölü gözünden yaş beklemekten farksızdır. Kemalist statükoculuğa sarılarak Türkiye'nin siyasal bağımsızlığını ve "laikliğini korumanın" olanaklı olacağını düşünmek aynı derecede büyük bir yanılgıdır.

228. Bağımsızlık ve laiklik istemleri ancak, düzen ve sınıf kavramlarıyla ilişkilendirilmiş bir bütünlük içinde, toplumsal açıdan anlamlı ve başarılı mücadele hedefleri olabilirler. O bütünlük, Kürt ve Türk emekçilerinin, ilerici aydın, genç ve kadınlarının ortak çıkarını, eşitlikçi ve özgür geleceğini yaklaştıracak olan antiemperyalist, antikapitalist mücadele birliğidir; ufku hiçbir ulus devlet sınırıyla sınırlı olmayan *sosyalist cumhuriyet* hedefidir.

229. İşçi sınıfı ve sosyalizmden yüz çevirmiş bir solun ne kendisine ne de Türkiye toplumuna bir katkısı olur. İşçi sınıfının "değiştiğini", "reel" durumda devrimci olmadığını, hatta "çürüdüğünü" öne sürenler, bilerek ya da bilmeyerek devrim ve sosyalizm yolundan vazgeçmenin utangaç, özürcü gerekçelerini üretmiş oluyorlar. Değişik sol çevrelerden gelen, "Kürt sorunu çözülmedikçe", "militarizmin, şovenizmin

etkileri kırılmadıkça", "demokratikleşme" gerçekleşmedikçe, "cumhuriyetin değerleri korunmadıkça" işçi sınıfının bağımsız ve kitlesel hareketinin önünün açılmayacağı özürleriyle aslında araba atların önüne konulmaktadır. Oysa, tersine bu ve benzeri sorunların aşılması işçi sınıfı ve sosyalist hareketin tarihsel inisiyatif üstlenmesine bağlıdır.

230. Toplumsal proletarya, kendisini ücretli köleliğe, işsizliğe, zenginlik ve uygarlık dünyasından dışlanan bir yığın olmaya mahkûm eden koşullardan kurtulması bu sömürü ve zulüm düzenini değiştirmeyi zorunlu kıldığı için devrimci bir sınıftır. Devrimci gizil gücünün maddi güce dönüşmesi politikleşerek sermaye sınıfına karşı mücadele etmesine bağlıdır. Toplumsal proletaryanın konum, çıkar, statü, sendikal örgütlenme olarak bölünmesinin, ortak çıkarlara, ortak geleceğe sahip ortak sınıf aidiyeti duyusunun bulanıklaştırılmasının panzehiri, proleter sosyalist program ve politikaların üretilmesi ve yükseltilmesidir.

231. Türkiye'nin önündeki tarihsel adım, proleter temelli, antiemperyalist eksenli bir *sosyalist devrimdir*. Kürt ve Türk emekçilerini, gerçekten bağımsız ve laik bir Türkiye için savaşanları bir araya getirecek ortak çizgi *emperyalist kapitalizme karşı* mücadeledir.

Türkiye'de hiçbir burjuva sınıf, katman ya da siyasal akım bu mücadelenin öznesi, yandaşı değildir.

232. Bu mücadelenin *emekçi* sınıfsal karakterini ve *sosyalizm* hedefini karartmayacak bir açıklık ve kararlılıkla yürütülmesi gerekir. Antiemperyalizm kendi başına bir amaç, kimlik ve program değildir. Emekçi kitleleri kazanmak, emperyalizme karşı halkın birliğini sağlamak sosyalizm hedefini geri çekmeyi değil, öne çıkarmayı gerektirmektedir.

233. Solda "demokratlık" ve "yurtseverlik" kavramları giderek siyasal bir kurgunun türevi olmanın ötesine geçip, pratikte birincil kimlik referansı haline gelmektedir. Sosyalist kimliğin yerine demokratlık ya da yurtseverliği ikame etmeye çalışmak, bu yolla liberal ve ulusçu akımlardan nitelikçe farklı bir varlık ve etkiye sahip olunabileceğini sanmak büyük bir yanılgıdır.

234. "Ulus" ve "yurt" kapitalist pazar ilişkisinin yarattığı burjuva topluma ait kavramlardır. Yurtseverlik, Marx'ın sözleriyle *"mülkiyet duygusunun ideal biçimi" dir. İşçilerin ve sosyalistlerin yurdu bütün cihandır.* Devrimci mücadele, burjuva kavram ve kategorilerin üzerine inşa edilemez. Yurt savunmasının geçerli olacağı tek koşul, açık askeri işgaldir. Komü-

nistler onu da kendi kimlik ve bayrakları altında, sınıf ve iktidar mücadelesi hedeflerine bağlı olarak yürütürler.

235. "Ulusal çıkar" ya da "ulusal amaç" burjuvazinin egemenliğini ve sınıfsal çıkarlarını perdelediği, sınıf karşıtlıklarını yanıltıcı bir "ortak çıkar" potasında erittiği, bu temelde "tüm ulus"tan özveri isteğini meşrulaştırıcı bir işlev gördüğü için sosyalistler tarafından savunulamaz.

236. Emperyalizme karşı mücadelenin farklı uluslardan, ülkelerden emekçileri, ilericileri birleştirmesi, bu mücadelede dost ve düşman çizgisinin doğru çekilmesiyle, herkesin en başta "kendi" emperyalist ve işbirlikçilerine karşı kesin ilkesel tutum almasıyla olanaklıdır. İsrail ve Kürt Bölgesel Yönetiminin "emperyalist ve işbirlikçi" olduğunu vurgularken, ABD'nin bölgedeki en büyük bağlaşığı olan Türkiye kapitalist cumhuriyetini, kendisini bölmek isteyen emperyalizme karşı mücadele potansiyeli taşıyan bir özne olarak algılamak ve göstermek büyük bir aymazlıktır. Siyonist İsrail ve kukla Kürt devletinin emperyalizmin bölgedeki en önemli bağlaşıkları olduğu ABD'nin herkesi bölmek istediği açıktır. Türkiye'nin emperyalizmin Ortadoğu'daki en büyük kalesi olduğu, BOP çerçevesinde emperyalist

savaş makinası olarak konumlandırılmakta olduğu da aynı derecede kesindir. Türkiye solcularının, devrimcilerinin öncelikli görevleri en başta bu emperyalist saldırganlığına karşı durmak, bu düzeni değiştirmek üzere mücadele etmektir.

237. İçinden geçtiğimiz tarih döneminin egemen eğilimi siyasetsizleşmedir. Tekelci kapitalizm, siyaseti niteliksizleştiriyor; kitlesizleştiriyor; emekçilerin, aydınların siyasete katılım damarlarını kurutuyor. İşçi sınıfının, aydınların, öğrencilerin ve eski solcuların sayıları giderek artan bir bölümü "siyaset yapmak"tan, siyasete katkı ve katılımdan yüz çeviriyor. Reel siyasetten uzak durma tutumu, "eleştirel" içerikli bir siyasal etkinlik ve üretime de yönelmiyor. Tersine aydınlar arasında ağır basan eğilim, herhangi bir siyasetin eleştirisi değil, *siyasetin* kötülenmesidir. Emekçiler ise bugün, son 160 yıldır hiç olmadığı kadar siyasal mücadele ve örgütlülükten uzaklar.

238. Bu durumun birçok nedeni ama nedenlerden de önemli bir sonucu var. *Devlet, anti-kapitalist bir mücadelenin hedefi olarak algılanmıyor.* Bu, Türkiye solundaki iki zıt eğilimin ortak kaynağıdır. Bir uç eğilim, Türkiye kapitalist cumhuriyetini, emperyalizme karşı mücadelenin öznesi ve "kalesi" olarak görüp gösteriyor. Öteki, AKP'yi "ehveni şer", TSK'yı

devletin kendisi olarak görüyor; bu çerçevedeki bir devlet/militarizm karşıtlığını düzen karşıtlığı olarak ikame ediyor. Sonuç olarak, iki eğilim de devleti, sınıf ve iktidar mücadelesinin alanı ve hedefi olmaktan çıkarmış oluyor. Bu ayırımlar ve seçmeli tercihler temelsizdir. Devlet ve düzen bu güçlerin bileşkesinden oluşuyor. Kapitalist düzeni koruyup kollamakta aralarında hiçbir temel fark bulunmuyor.

239. Öte yandan, devlet içindeki çatışma ve sürtünmeler, yönetenlerin eskisi gibi yönetmekte zorlandıklarını gösteriyor. Düzenin, toplumsal dokunun yapıtaşlarını, bir bakıma denge elemanlarını oluşturan tarihsel-toplumsal ideoloji ve akımlar kendilerini geleneksel çizgileri üzerinden yeniden üretmekte ciddi biçimde zorlanıyorlar. Emperyalizme eklemlenme sürecini tüm çelişkileriyle yaşayan Türkiye burjuvazisi, tek program ve tek ata oynadığı, düzen içi seçenekleri içerik bakımından tekleştirerek yok ettiği oranda manevra olanaklarını da sınırlandırıyor.

240. Emperyalizmin inisiyatif ve denetimindeki sürecin gücü, sol ve emekçi birikiminin de kendisine dayatılan "gerçekçi" seçenekler kısırlığını aşamamasından kaynaklanıyor. Düzenin gücü ve güçsüzlüğü aynı noktadadır. Tehlikelerle olanaklar iç içedir. So-

lun günün ve güncelin ötesine geçerek, tarihsel inisiyatif üstlenmesi gerekiyor. Bugün Türkiye sol hareketinin devrimci bir toplumsal-siyasal birlik için ayrışma ve ayrıştırma bilinciyle davranması gerekiyor. Ayrı, bağımsız sosyalist yolun yürüyüşçüsü olmak, daha önemlisi emekçilerin gözünde ve bilincinde bu "ayrı"lığı ete kemiğe büründürmek devrimci/birleştirici inisiyatifin hareket noktasıdır.

241. Kapitalist/emperyalist sömürü, baskı ve zulmün tek tek sonuçlarına değil, kendisine karşı çıkan, bütünsel, somut durumun somut çözümlemesine dayanan, yeni bir dünya hedefinin nesnel, bilimsel öncüllerini ve dinamiklerini gösteren teorik-pratik eleştirel etkinliğin örgütlenmesi, bu temelde sosyalizmin bu topraklarda toplumsal/sınıfsal temelleriyle kaynaşmış maddi-pratik bir hareket olarak yeniden var edilmesi en temel iki hareket noktamızdır.

242. Bağımsızlık ve laiklik, üzerinden atlayamayacağımız kritik mücadele başlıklarıdır. Ancak bu mücadele hedeflerinin içine oturtulacağı bütünlük, emekçi ve sosyalist nitelikli olmak, bugünkü kapitalist cumhuriyetin esastan reddine dayanmak zorundadır.

243. Görevimiz, emekçi halkımızın gündüzlerin-

de sömürülmediği, gecelerinde aç yatmadığı, eşit ve özgür bireyler olarak yaşadığı aydınlık ve ileri bir toplum için, *Sosyalist Cumhuriyet* için mücadele etmektir.

1 Haziran 2008

EVRENSEL-ELEŞTİREL teorik etkinlik ile toplumsal devrimin öznesi proletaryanın pratik hareketini yeniden yakınlaştırmak ve kaynaştırmak dönemin temel görevidir. Gerekli olan, teorinin dilini mücadelenin diline çevirerek, büyük emekçi kitlelerin gerçek yaşam ve mücadele gereksinmelerine yanıt verecek, sözü, sesi ve eylemi üretmektir.

Teorinin ve deneyimin ışığında vardığımız, bize tüm mücadele sürecinde işaret feneri olacak, TEZLER metninin değişik bölümlerinde kezlerce altını çizdiğimiz temel saptama şudur: Sosyalist mücadele ve örgütlenmenin ilk oluşumundan, komünizme dek olan sürecin temel, değişmez önceliği toplumsal kurtuluşun evrensel öznesi olarak proletaryanın ve sosyalist mücadeleye katılan bireylerin sürecin başat, kurucu aktivistleri, karar, söz, inisiyatif ve sorumluluk sahibi eyleyenleri olmasıdır! Sosyalist siyaset ve örgütlülük bu yönteme, amaç disipliniyle bağlı kaldığı sürece meşru ve devrimcidir!